

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

Επιστροφές Αλκιβιάδου 229
185-36 Πειραιάς

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 8 - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

σελ. 4

σελ. 8

σελ. 16

σελ. 20

- 3 **ΓΝΩΜΗ:** Αμφίπολη - Πειραιάς: Η αρχαιολογία στο προσκήνιο
Του Γιάννη Πολυχρονόπουλου, Προέδρου "Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου, Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων Πειραιά"
- 4 **Αρχιτεκτονικά**
Σύρος: η Αρχόντισσα των Κυκλάδων
Του Γιώργου Γάρδα, Αρχιτέκτονα Μηχανικού - Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.
- 8 **Αρχαιολογικά**
Το παιχνίδι στην Αρχαιότητα
Του Γιώργου Σταϊνχάουερ, Αρχαιολόγου - τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων
- 15 **Εκπαιδευτικά**
Τα παιδιά γνωρίζουν τον αρχαιολογικό πλούτο του Πειραιά
- 16 **Αρχαιολογικό Πανόραμα από την Ελλάδα και τον κόσμο**
Επιμέλεια, Κωστή Μανωλάκη
- 18 **Ιστορικά**
Οι πρώτες Δημοτικές Εκλογές στον Πειραιά του εικοστού αιώνα
Του Μιχάλη Βλάχου, Δικηγόρου ε.τ.
- 19 **Πειραιοκεντρικά**
- 20 **Ματιές στην Πειραική ιστορία**
Η απόπειρα κατοίκησης των Ψαριανών στον Πειραιά
Του Δημήτρη Κρασνικοδάκη, ερευνητή Πειραικής ιστορίας
- 23 **Βιβλιοπαρουσίαση**
Επιμέλεια Γεράσιμος - Νικόλαος Μπουγάς
- 24 **Εν τέλει...** Σχολιογραφικά

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου “ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ”
Αλκιβιάδου 229, 185 36 Πειραιάς • Τηλ.: 210-42.88.018 - Τηλ. & Φαξ 210-42.88.017

• ΚΩΔ. ΕΝΤΥΠΟΥ 035702 • Τεύχος 48 - Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2014

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δερβενακίων 24, 185 45 Πειραιάς,
Τηλ. 210-4060000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ:

ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Μουσών 66, 185 34 Πειραιάς
Τηλ.: 210-4130939

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΑΡΔΑ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΓΕΡ.-ΝΙΚ. ΜΠΟΥΓΑΣ

Το περιοδικό κυκλοφορεί εκτός εμπορίου.
Διανέμεται δωρεάν.

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις
απόψεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

ΑΤΕΛΙΕ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΓΕΩΡΓΙΑ & ΜΑΡΙΑ - ΕΛΕΝΗ ΜΟΥΡΟΥΣΙΑ Ο.Ε.
Κολλοκοτρώνη 144, 185 36 ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ.: 210-41 82 591, 210-4537521, Φαξ: 210-45 32 911

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ “ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

- Δημαρχείο Πειραιά: Πλ. Κοραή 1
- Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά: Χαρ. Τρικούπη 31

Βιβλιοπωλεία:

- ΑΙΓΗΙΣ: Βασ. Γεωργίου Α΄ 11, Πειραιάς
- ΝΕΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: Καραοδή & Δημητρίου 43, Πειραιάς
- PASSPORT: Καραϊσκού 119, Πειραιάς
- ΣΤΑΧΥ: Πραξιτέλους 121 και Τσαμαδού 57

Αμφίπολη – Πειραιάς:

Η αρχαιολογία στο προσκήνιο

του ΓΙΑΝΝΗ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Προέδρου του Συλλόγου

"Οι Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου,
Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων Πειραιά"

Τους τελευταίους τρεις μήνες γινόμαστε μάρτυρες ενός φαινομένου που συμβαίνει για πρώτη φορά σε τέτοια έκταση σε παγκόσμια κλίμακα. Με τα εκπληκτικά ευρήματα του τάφου της Αμφίπολης, η αρχαιολογία, ως επιστήμη, έρχεται με τέτοια ένταση στο προσκήνιο, ώστε γίνεται σχεδόν καθημερινά πρώτη είδηση. Τροφοδοτεί και ενισχύει το ενδιαφέρον της παγκόσμιας κοινής γνώμης - και βέβαια της ελληνικής - όσο ποτέ άλλοτε. Τα εξαιρετικής υψηλής τέχνης ευρήματα: οι Σφίγγες και το εκπληκτικής ομορφιάς κεφάλι της μίας, οι Καρυάτιδες, το ψηφιδωτό με θέμα την αρπαγή της Περσεφόνης, έχουν προκαλέσει τον παγκόσμιο θαυμασμό και κρατούν αμείωτο το

ενδιαφέρον της κοινής γνώμης. Έχουν δε "ανάψει" το διάλογο για την ταυτότητα του «ενοίκου» του τάφου. Βεβαίως η αρχαιολογία όπως και κάθε άλλη επιστήμη δεν υπακούει στους κανόνες της τηλεόρασης και των μέσων ενημέρωσης. Όμως θεωρώ θετικό το γεγονός ότι οι φακοί της παγκόσμιας ειδησεογραφίας στρέφονται με αυτόν τον τρόπο στην Ελλάδα διαμορφώνοντας μια θετική εικόνα για τη χώρα μας, την ιστορία και τον πολιτισμό της. Ταυτόχρονα σε δεκάδες μέρη στη χώρα μας η αρχαιολογική σκαπάνη

ανασκάπτει αθόρυβα, χωρίς τους τηλεοπτικούς φακούς, αρχαιολογικούς χώρους φέρνοντας στο φως σημαντικά «κομμάτια» της ιστορίας μας. Έτσι συμβαίνει και στον Πειραιά. Μας ξάφνιασε ευχάριστα ότι βρέθηκαν μοναδικά ευρήματα όπως το ξύλινο άγαλμα, στις εκσκαφές που γίνονται στην πλατεία του Δημοτικού Θεάτρου για την κατασκευή του Σταθμού του ΜΕΤΡΟ, που μας προσθέτουν νέες πληροφορίες. Θα πρόσθετα μάλιστα ότι η Πειραιϊκή γη δεν θα πάψει να μας εκπλήσσει. Αντιγράφω λοιπόν από την ειδησεογραφία της 21 Οκτωβρίου:

«Ένα ξύλινο άγαλμα ανδρικής μορφής βρέθηκε στις ανασκαφές που γίνονται στην επέκταση της γραμμής 3 του Μετρό, στην

πλατεία Αγίου Κωνσταντίνου του Πειραιά.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργείου Πολιτισμού, ολοκληρώνεται η αρχαιολογική διερεύνηση των αρχαίων φρέατων που εντοπίστηκαν στον υπό κατασκευή Σταθμό «Δημοτικό Θέατρο», επί της Πλατείας Αγίου Κωνσταντίνου. Σε ένα από αυτά, σε βάθος 14,17 μέτρων, «αποκαλύφθηκε και συλλέχθηκε ξύλινο περίοπτο γλυπτό όρθιας ενδεδυμένης ανδρικής μορφής».

Το άγαλμα εντοπίστηκε σε επαφή με το τοίχωμα του φρέατος προς τα βόρεια. Στο σημείο βρέθηκαν και τμήματα αγγείων που χρονολογούνται στο τέλος της ελληνιστικής περιόδου (100-86 π.Χ.), μαζί με άλλα οικιστικά κατάλοιπα (κεράμους, μεταλλικά αντικείμενα και άλλα τεμάχια ξύλων μικρών διαστάσεων). Στο ίδιο περίπου υψόμετρο με το ξύλινο γλυπτό εντοπίστηκε επίσης θραύσμα μαρμάρινου γλυπτού γυναικείας μορφής (πιθανόν Αρτέμιδος) καθήμενης στη ράχη ελαφιού.

Το ξύλινο γλυπτό είναι ελληνικό ως προς την κεφαλή και τα άνω και κάτω άκρα. Έχει μέγιστο σωζόμενου ύψος 0,47μ και πλάτος 0,21 μ. Η μορφή παριστάνεται όρθια σε ελαφρά κίνηση βηματισμού, όπως διακρίνεται από την αντίθετη κίνηση των δύο σκελών: το δεξί ηυγίζει προς τα εμπρός, ενώ το αριστερό σε μεγαλύτερη έκταση προς τα πίσω. Φορά κοντό χιτώνα και έχει ηυγισμένους τους αγκώνες στο ύψος της μέσης με τους βραχίονες σε έκταση προς τα εμπρός.

Το γλυπτό μεταφέρθηκε αμέσως στο εργαστήριο συντήρησης της ΚΣΤ ΕΠΚΑ σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες ασφαλούς μεταφοράς αρχαιοτήτων».

ΣΥΡΟΣ Η ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ο ΑΓΙΩΡΓΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΑΡΔΑ**
 Αρχιτέκτονα Μηχανικού Ε.Μ.Π.
 Ποιητικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.

Εικ. 1. Χάρτης Σύρου

Σε συνέχεια της παρουσίασης της Αιγαίοπελαγίτικης Αρχιτεκτονικής αναφερόμαστε στη Σύρο.

Η Σύρος (Εικ. 1), όχι άδικα θεωρείται η πρωτεύουσα των Κυκλάδων. Ο τόπος όπου συνυπάρχουν με αρμονικό και συναρπαστικό τρόπο το παραδοσιακό στοιχείο με το κοσμοπολίτικο, το μεσαιωνικό με το σύγχρονο αστικό, το κυκλαδίτικο με το νεοκλασικό, η καθολική ιστορική παράδοση με την ορθόδοξη και τις πολυτραγουδισμένες από τον Μάρκο Βαμβακάρη παραλίες (Γαλησσάς, Φοίνικας και Ντελαγκράτσια, αηλιά και Αγκαθωπές, Κίνι, Μακρύς Γιαλός, Αμπέλια κ.ά.). Το βορεινό τμήμα του νησιού είναι πιο στενό και πιο ορεινό από τον σχετικά επίπεδο νότο. Η Ερμούπολη που βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του νησιού με το φυσικό της λιμάνι, απλώνεται αρχοντικά από το λιμάνι μέχρι τα «πόδια» των δύο λόφων όπου δεσπόζουν αντικριστά στις κορυφές ο Αγιώργης (Σαν Τζόρτζι) των καθολικών στον ένα λόφο (στο Κάστρο) και η Ανάσταση των Ορθοδόξων στον άλλο (Δήλι) (Εικ. 2).

Το όνομα Σύρος προέρχεται από τους πρώτους κατοίκους της, τους αρχαίους Φοίνικες. Σήμερα υπάρχουν δύο εκδοχές για την ονομασία αυτή. Σύμφωνα με την πρώτη προέρχεται από τις λέξεις Ουσούρα (πλούσια) ή Οουσούρα (ευτυχής). Κατά την δεύτερη εκδοχή ο τύπος Συρίη (που αναφέρεται και στον Όμηρο) καθώς και Σύρος και Σύρα, από το Σουρ, που σημαίνει βράχος, κάστρο ή ογκόλιθος.

Μετά τους Φοίνικες κατοίκησαν διαδοχικά την Σύρο οι Κρήτες του Μίνως και αργότερα ο καθαρά Ελληνικός λαός, οι Ίωνες, που ανέκαθεν πλεόνεζαν. Όπως αναφέρεται στον Όμηρο, μιλούσαν και έγραφαν καθαρά την Ιωνική διάλεκτο. Η ακμή της

Σύρου ήταν στον 6ο π.Χ. αιώνα με μεγάλη άνθηση των γραμμάτων και των επιστημών. Το 490 π.Χ. υποτάχθηκε στους Πέρσες μέχρι την ναυμαχία της Σαλαμίνας όπου μετά την νίκη των Ελλήνων, καταδιώχθηκαν οι Πέρσες από παντού. Μετά τους Πέρσες εντάχθηκαν στην «Αθηναϊκή Συμμαχία» των 70-75 πόλεων με συνεισφορά στο ταμείο της συμμαχίας. Μετά υποτάχθηκε στους Μακεδόνες του Φιλίππου του Β' (338 π.Χ.). Επί Μεγάλου Αλεξάνδρου φαίνεται ότι το νησί απολάμβανε σχετικής ελευθερίας. Αργότερα υποτάχθηκε στους Ρωμαίους και μέχρι τον 3ο και πιθανώς τον 4ο αιώνα μ.Χ. η Σύρος βρισκόταν σε σχετική ακμή. Κατά τους Βυζαντινούς χρόνους, λημοί και πειρατές δοκίμασαν την Σύρο με αποτέλεσμα την παρακμή και την εγκατάλειψη. 1207-1537 το νησί κατέλαβαν οι Φράγκοι (Δουκάτο της Νάξου) εξ' ου και ο καθολικισμός που επικράτησε στο νησί. Το 1537 την Σύρο κατέκτησαν οι Τούρκοι μέχρι την Επανάσταση. Το 1652 το νησί κατοικούσαν περίπου 6000 καθολικοί. Παιδί της Ελληνικής Επανάστασης είναι η σημερινή πρωτεύουσα των Κυκλάδων.

ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ

Διωγμένοι από τους Τούρκους Σμυρναίοι, Χιώτες, Ψαριανοί και αργότερα άλλοι οι πρώτοι πρόσφυγες, οι «πάροικοι». «Στη Σύρο βρήπε κανείς πως γεννιέται μια πόλη και πως αναπτύσσεται», έγραφε ο Prokesh von Osten, αργότερα πρεσβευτής της Αυστρίας στην Ελλάδα. Η πόλη αυτή αναπτύχθηκε από το λιμάνι μέχρι τους πρόποδες του λόφου του κάστρου (Άνω Σύρος). Την νέα αυτή πόλη τη «βάπτισαν» στα 1826 Ερμούπολη οι ίδιοι οι οικιστές της, λόγω της προσήλωσής της στον Κερδώο και στον Λόγιο Ερμή. Έτσι γρήγορα οι πρώτες ξύλινες παράγκες των προσφύγων, μεταμορφώθηκαν σε λίγα χρόνια σε μαρμαρόκτιστη πολιτεία, ακολουθώντας τη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη του νησιού.

Το κίνημα του «Ρομαντικού Κλασικισμού» που ξεκίνησε στα μέσα του 18ου αιώνα και για περίπου 100 χρόνια χαρακτήριζε την Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική, ήταν αυτό που επηρέασε άμεσα τον 19ο αιώνα την αρχή της Νεώτερης Ελληνικής Αρχιτεκτονικής και συνέπεσε με την δημιουργία της Ερμούπολης. Αποτέλεσμα ήταν η απόλυτα ομοιόμορφη χρονικά και τυπολογικά αρχιτεκτονική εικόνα της Ερμούπολης (Εικ.3), που όμοιά της δεν παρουσιάζεται σε καμία Ελληνική πόλη. *“Η αρχιτεκτονική της Ερμούπολης μπορεί να χαρακτηριστεί μνημειακή. Τα κτίρια, δημόσια και ιδιωτικά, διακρίνονται με τις ολομάρμαρες προσόψεις, την προσεγγμένη λαξευτή τοιχοδομία, την στέρεη κατασκευή και τον αρχιτεκτονικό διάκοσμο, λιγότερο ή περισσότερο πλούσιο αλλά πάντα δουλεμένο με συνέπεια στα κλασικά διδάγματα και με περισή δεξιότητα”* (ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ-ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Νησιά του Αιγαίου, τόμος Δ').

Πολλά τα αρχοντικά σπίτια της Ερμούπολης όπως του Χιώτη Νικ. Πρασάκη, Χατζή Ανδρέα Κριαρά, Πέτσα, Κεχαγιά, Νεγρεπόντη κ.ά. όπου η διακόσμηση στο εσωτερικό, ακολουθούσε την αισθητική των εξωτερικών όψεων: μαρμάρινες σκάλες, κόγχες για αγάλματα, ξύλινες διακοσμημένες πόρτες, ξύλινα και μαρμάρινα καθοδουλεμένα δάπεδα, αλλά πάνω απ' όλα ο πλούσιος ζωγραφικός διάκοσμος (οι θεοί του Ολύμπου, οι εννέα μούσες, οι τέσσερις εποχές, πίνακες των μελών της οικογένειας κ.α.)

Σημαντικά είναι και τα Δημόσια κτίρια. Χαρακτηριστικότερο όλων το Δημαρχείο στην μαρμαρόστρωτη πλατεία Μιαούλη (θεμελίωση 1876) σε σχέδια του σπουδαίου Γερμανού Αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλερ (Εικ.4,5). Στην πλατεία αυτή υπάρχουν δύο ακόμα μαρμαρόκτιστα κτίρια του Ιταλού Αρχιτέκτονα Ρ. Σαμπρο. Το πρώτο είναι το θέατρο “Απόλλων”, μικρογραφία της σκάλας του Μιλάνου, με πλούσια μαρμάρινη και ζωγραφική διακόσμηση στο εσωτερικό του (Εικ.6,7). Δίπλα του η Λέσχη “Ελλάς”, τόπος συγκέντρωσης των προεχόντων Συριανών (Εικ.8). Ακόμα μπορούμε να αναφέρουμε την παλιά αγορά, το Λοιμοκαθατήριο (τα Λαζαρέτα) όπου ήταν υποχρεωμένοι να μένουν για κάθαρση όσοι έρχονταν από την Τουρκία, την Αίγυπτο ή άλλες περιοχές όπου υπήρχε κίνδυνος πανώλης, το Τεχνονείο (Εικ.9) δίπλα στο κτίριο των αποθηκών, σχολεία κ.ά.

Εικ. 2

Εικ. 3

Εικ. 4. Δημαρχείο

Εικ. 5. Δημαρχείο και Πλατεία Μιαούλη

Εικ. 6 Θέατρο Απόλλων (φωτ. Αναστ. Αλεξανδρίδης)

Εικ. 7. Θέατρο Απόλλων (φωτ. Αναστ. Αλεξανδρής)

Εικ. 8. Λέσχη 'ΕΜΑΣ' (φωτ. Αναστ. Αλεξανδρής)

Εικ. 9. Τελωνείο (φωτ. Αναστ. Αλεξανδρής)

Εικ. 10. Άγιος Νικόλαος και συνοικία ΒΑΠΟΡΙΑ

Εικ. 11.
Στεδία Άνω
Σύρος

Εικ. 12
Άνω Σύρος

Εικ. 13
Άνω Σύρος

Εικ. 14
Άνω Σύρος

Όπως αναφέρθηκε, πριν από την Επανάσταση, οι κάτοικοι ήταν Καθολικοί. Μετά την Επανάσταση άρχισαν να κτίζονται οι πρώτες Ορθόδοξες εκκλησίες της Ερμούπολης με σπουδαίο Αρχιτεκτονικό και εσωτερικό διάκοσμο. Χαρακτηριστικό δείγμα Νεοκλασικής Αρχιτεκτονικής είναι η εκκλησία του Αγίου Νικολάου που προβάλλει επιβλητικός από μακριά με το γαλήζιο τρούλο του, στη θέση Βαπόρια. Η αρχιτεκτονική του ναού είναι μνημειακή, τόσο στην εξωτερική όψη (πλούσια διακοσμημένο μαρμάρινο πρόπυλο), όσο και στο εσωτερικό (το μαρμάρινο τέμπλο του γλύπτη Γ. Βιδάλη) (Εικ.10). Τέλος αναφέρουμε την εκκλησία της Ανάστασης στην κορυφή του λόφου Δήλη (ίσως από το αρχαίο ιερό του Δηλίου Απόλλωνα), απέναντι στην καθολική εκκλησία του Σαν Τζώρτζη στην κορυφή του δήλου λόφου (του κόστρου).

Η συνοικία Βαπόρια, είναι ένα αρχιτεκτονικό σύνολο με υπέροχα αρχοντικά του 19ου αιώνα, το Καρνάγιο και ο Ταρσανάς που συνεχίζουν τη ναυπηγοεπιχειρηματική παράδοση, ο ιερός ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου με την ομώνυμη εικόνα, σπουδαίο ενυπόγραφο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου.

ΑΝΩ ΣΥΡΟΣ (ΚΑΣΤΡΟ)

(Στοιχεία από την Ελλην. Παράδοσ. Αρχιτεκτονική, ΑΝΑΣΤ. ΚΑΡΤΑΣ αρχιτέκτων)

Η μεσαιωνική πόλη του νησιού που κατοικείται κυρίως από την καθολική κοινότητα είναι κτισμένη ψηλά στο βράχο. Διακρίνεται για το αμυντικό της σύστημα για προστασία από τους πειρατές. Τα σπίτια είναι κολλητά μεταξύ τους με μικρά ανοίγματα που δημιουργούν τείχος με τους εξωτερικούς τοίχους των ακραίων σπιτιών. Είναι εμφανής η προσπάθεια ελέγχου και προστασίας στις πύλες εισόδου, με χαμηλά σε ύψος 'στεδία' (Εικ.11). Αρχικά υπήρχαν 7 πύλες εισόδου. Δεν υπάρχουν πλατείες. Οι δρόμοι ακολουθούν τις καμπύλες του εδάφους κυκλικά γύρω από την κορυφή και συνδέονται μεταξύ τους με κάθετους δρόμους που ξεκινούν από την κορυφή ακτινωτά. Όλοι είναι στενοί 0,90-2,50μ πλάτους με απότομα σκαλιά και φαρδιά πλατύσκαλα για ξεκούραση (Εικ.12-13-14). Η κυκλοφορία γίνεται πεζή ή με ζώα. Δεν υπάρχει πλατεία-κέντρο του οικισμού. Το εμπορικό και διοικητικό κέντρο αναπτύσσονται κατά μήκος του κεντρικού δρόμου, της "πίτσας". Τα σπίτια είναι όλα λαϊκά. Κτισμένα σε μικρά οικόπεδα 30-100τμ, αναπτύσσουν δωμάτια έξω από το περίγραμμα του κυρίως σπιτιού (συνήθως ορθογωνικού) πάνω από τα γειτονικά σπίτια ή και τους δρόμους (Εικ.15) Διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

α) *Ισόγεια*. Αρχικά ήταν μονόχωρα με αποχωρητήριο. Στην συνέχεια προστέθηκε η σάλα (δίδωρο) με την κουζίνα σε μία άκρη της, με αποχέτευση των ακαθάρτων ελεύθερα έξω από το κτίριο. Στα πολύχωρα η κουζίνα με το αποχωρητήριο συνορεύουν με τη σάλα.

β) *Ανώγεια*. Όπου κύριοι και βοηθητικοί χώροι βρίσκονται στο ανώι. Το ισόγειο είναι αποθήκη ή κατάσταση του ιδιοκτήτη.

γ) *Διώροφα*. Εμφανίστηκαν αργότερα. Στο Ισόγειο ήταν η κουζίνα με τους βοηθητικούς χώρους, ενώ στον όροφο υπήρχε η σάλα και τα δωμάτια. Η πρόσβαση στον όροφο γινόταν εξωτερικά με πέτρινη ή ξύλινη σκάλα, ενώ εσωτερικά με ξύλινη σκάλα "γκλαβανή".

Τα αγροτικά σπίτια ήταν διάσπαρτα στην ύπαιθρο δίπλα στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Συνήθως ήταν μικρά τμήματα γης που δημιουργούνταν με ξερολιθιά που συγκρατούσε το χώμα να μην παρασυρθεί από την βροχή (Εικ.16). Τα τμήματα αυτά τα καλλιεργούσαν εναλλάξ και ονομάζονταν "εγκαιριές" όσα καλλιεργούνταν και "πάστρες" τα χέρσα.

Αρχικά τα αγροτόσπιτα δεν είχαν χώρους κατοικίας, αλλά χρησιμοποιούνταν για την στέγαση των κτηνοτροφικών τους μονάδων.

Εικ. 15
(Ελλην.
Παραδ. Αρχι-
τεκτονική)

Εικ. 16
(Ελλην.
Παραδ. Αρχι-
τεκτονική)

Εικ. 17
Θεμωσιά
(Ελλην.
Παραδ. Αρχι-
τεκτονική.)

Διακρίνονται σε:

α) Μπατό. Σε σχήμα στρογγυλό από ξερολιθιά. Γύρω από το μπατό υπάρχει η μάντρα για την συγκέντρωση των προβάτων (Εικ.17) και το άρμεγμα.

β) Θεμωσιά. Ένα σύνολο αγροτικών χώρων που αποτελείται από : i) την κυρίως θεμωσιά, κτίσμα σε σχήμα Γ. ii) την καλύβη, κτίσμα κολλητό με την θεμωσιά για τα βόδια. iii) την αποκλειστέρα δηλ. τον περίβολο που κλείνει τον υπόλοιπο χώρο. Η είσοδος γίνεται από την εμπάτη (πόρτα εισόδου). Δίπλα στο σύνολο είναι το στρογγυλό αλώνι και αργότερα η κατοικία.

Τα υλικά που χρησιμοποιούνταν για τα σπίτια της Άνω Σύρου ήταν :

- α) το ξύλο (δώματα, κουφώματα, εξώστες, υπέρθυρα) από κυπαρίσσι ή φείδα.
- β) το καλίδι (για τα δώματα και τους διαχωριστικούς τοίχους).
- γ) Η μαυρόπετρα (πράσινη σκούρα μαλακή σχιστόπηλακα).
- δ) Η πέτρα (είδος ασβεστολίθου των ορεινών περιοχών).
- ε) Το σίδηρο για τις αμπάρες, τους φεγγίτες και παράθυρα, στις σκάλες και στον εξώστη.

Η λήσση αρχικά δεν είχε ασβέστη. Οι διαχωριστικοί τοίχοι γίνονταν με ξύλινο σκελετό, καλίδι στις δύο πλευρές και επίχρισμα από ασβέστη και άχυρο ή τρίχες ζώων.

Ο εξωτερικός σοβάς είχε επάλληλες οριζόντιες γραμμές (σαρδειωτό) (Εικ.18) που χαράζονταν με την γωνία του μυστηριού. Πολλές φορές στην βάση του εξωτερικού τοίχου υπήρχε ζώνη με πεταχτό σοβά ύψους 0,90 έως 1,20 μ. (προστασία από φθορές ζώων) (Εικ.19). Τέλος στην στέψη του σπιτιού υπήρχε μια ζώνη 30-40 εκ. από πατητή σιμεντοκονία "το σαμάρι" που τόνιζε το τελείωμα του κτιρίου (Εικ.20).

Ο χρωματισμός συνήθως είναι ενιαίος, παλιά όχρα ανοικτή, και αργότερα το λευκό του ασβέστη των κυκλαδίων σπιτιών (Εικ.21,22). Ωστόσο περισσότερα είναι τα σπίτια με διαφορετικά χρωματισμένο "σαμάρι" που ενίοτε διαχωρίζεται από τον υπόλοιπο τοίχο με λευκή τραβηχτή κορνίζα. Γύρω από τα με έντονο χρώμα κουφώματα πολλές φορές υπάρχει λευκό περιθώριο για τονισμό του κουφώματος από το γύρω φόντο.

Η Σύρος είναι ένα ζωντανό Μουσείο πολιτισμών, μια «κάψουλα του χρόνου» που περνά τον επισκέπτη από την μία χρονική περίοδο στην άλλη (Δημοσίευση στο Newsbom.gr)

Βιβλιογραφία:

- ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΑΡΤΑΣ αρχιτέκτων.
- Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική: Κυκλάδες Τόμος 7, εκδόσεις «ΜΕΛΙΣΣΑ», 1982.
- ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ-ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Νησιά του Αιγαίου, τόμος Δ'. 1996).
- Διαδίκτυο

Εικ. 18.
Σαρδειωτός
σοβάς
(Ελλην.
Παραδ. Αρχι-
τεκτονική.)

Εικ. 19. (Ελλην. Παραδ. Αρχιτεκτονική.)

Εικ. 20.
Σαμάρι
(Ελλην.
Παραδ. Αρχι-
τεκτονική.)

Εικ. 21 Χρωματισμός

Εικ. 22. Χρωματισμός

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ

Αρχαιολόγου

τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων

Εικ. 1. Κοπέλα με σβούρα, κύλικας 430 π.Χ., (Βρυξέλλες)

Εικ. 2. Ιππέας από ορείχαλκο (Βρετανικό Μουσείο)

Εικ. 3. Το αθρογάκι (Βερολίνο)

Εικ. 4. Παιδικό αμαξάκι 260 μ.Χ. (Ακράγας)

Η προέλευση των παιχνιδιών, όπως όλων των μεγάλων ανακαλύψεων είναι άγνωστη. Ο περιηγητής Πausanias την αποδίδει στον Παλαμήδη. Για τους Έλληνες ήταν οι Λυδοί που τους τα έμαθαν· με περισσότερα επιχειρήματα την ανακάλυψη διεκδικεί η Αίγυπτος. Βέβαιο είναι ότι το παιχνίδι, κρυμμένο κάτω από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, βρίσκεται μέσα στην ίδια τη φύση του ανθρώπου (Huizinga Homo ludens). Παιδευτικό αλλ' έξω από το εκπαιδευτικό σύστημα, διασκεδαστικό αλλ' έξω από το σύστημα των μέσων διασκέδασης συνοδεύει τον άνθρωπο από τη γέννησή του, και την ανθρωπότητα από τις απαρχές της ιστορίας της, σηματοδοτώντας με τις αλληλαγές - όπως σήμερα - στη μορφή του, τις βαθύτατες αλληλαγές στον ίδιο τον ιστό της κοινωνίας.

Το παιδικό παιχνίδι. Για το παιδί το παιχνίδι είναι η πρώτη γνωριμία με τον κόσμο: η πρώτη επαφή με το περιβάλλον και η πρώτη μαθητεία στον κόσμο των μεγάλων: πρώτα ως ένα άθυρμα, στη συνέχεια - καθώς εξελίσσεται η κοινωνικότητα του - ως παιδιά (η νέα ελληνική όσο γνωρίζω δεν κάνει διάκριση ανάμεσα στο αντικείμενο με το οποίο το παιδί παίζει (toy, jouet Spielzeug) και το ίδιο το παιχνίδι (game, jeu, Spiel). Είναι γνωστό ότι η πρώτη επαφή του βρέφους με τον κόσμο περνά μέσα από

τις πιο «ταπεινές» αισθήσεις, τη γεύση και την επαφή (δεν μιλούν οι ψυχολόγοι για στοματική φάση;) μετά την ακοή. Η ανταπόκριση στο νανούρισμα και στον ήχο της κουδουνίστρας που το συνοδεύει, έρχεται έτσι πριν από τη σχηματοποίηση του κόσμου σε μια εικόνα. Η κουδουνίστρα (σε μικρότερο βαθμό η σφυρίχτρα) είναι έτσι ένα από τα αρχαιότερα παιχνίδια: οι απλές πήλινες σφαίρες με λαβή, με ένα πετραδάκι μέσα, συχνά με τη μορφή ζώων ή πουλιών κλπ, όπως και τα μικρά μεταλλικά κουδουνάκια (γνωρίσματα που χρησιμοποιούν ως ταυτότητες, και χαίμαλιά στο λαιμό των παιδιών), αποτελούν ένα κοινό εύρημα στις παιδικές ταφές. Τη ζωή την αναγνωρίζει στην κίνηση. Πετάει έτσι ότι πιάσει στα χέρια του, ακριβώς για να του σώσει ζωή. Τι πιο ζωντανό λοιπόν από την περιδίνηση, καμιά φορά συνδυασμένη με τον ήχο από προσαρτημένα ελάσματα, της σβούρας (Εικ. 1) γνωστής ήδη στον Όμηρο (Ιλ. 24, 413), και από την αναπήδηση του «γιογιό», δύο από τα παλαιότερα παιχνίδια.

Για το παιδί που μεγαλώνει το παιχνίδι είναι ο μόνος τρόπος γνωριμίας και διαμεσολήθησης με ένα άγνωστο, ξένο και γι αυτό απειλητικό περιβάλλον, και με τον κόσμο των μεγάλων. Προσφέροντας ένα απλουστευμένο μοντέλο του γύρω κόσμου, του επιτρέπει να εξοικειωθεί με αυτόν, να τον οικειοποιηθεί φέρνοντας τον στα μέτρα του,

αλλά συγχρόνως και να τον πληυτίσει με τη φαντασία του. Χτίζοντας σε σμίκρυνση τον κόσμο των μεγάλων τα αγοράκια θα σκαλίζουν πάντα караβάκια με το σουγιά στη μαλακή φλούδα του πεύκου, (Αριστ. Νεφέλης 881) και θα κτίζουν σπίτια άμμο (Ιλ. 15. 361) ή πάλι μιμούμενοι τις πράξεις τους θα παίζουν τους στρατιώτες και τους μονομάχους, θα πολεμάνε με μοιιβένια στρατιωτάκια (Εικ. 2) ή θα ονειρεύονται ιππασίες καθελώντας ένα μπαστούνι (Εικ. 3) και αρματοδρομίες που σέρνουν τα φιλικά τους οικιακά, κασίκες (Εικ. 4) ή χήνες.

Εναν ανάλογο ρόλο είχε - και έχει - για τα κορίτσια η κούκλα. Συνήθως πήλινη, αλλά και ξύλινη, οστείνη ή πάνινη, ξεχωρίζει από το απλό αναθηματικό αγαλματάκι χάρη στη κίνηση (απόδειξη ζωής) των μελών, που τα αναρτημένα από τον κορμό πόδια και χέρια. Από τα απλοϊκά αυτά νευρόσπαστα (Εικ. 5) έως τις κανονικές κλειδώσεις, και την φυσιοκρατική ανατομία της τελειοποιημένης ρωμαϊκής puppa, η κούκλα θα είναι το πιο αγαπητό, το πιο φορτισμένο συναισθηματικά, κοριτσίστικο παιχνίδι: είναι η γυναίκα που θέλει και το ίδιο να γίνει. Θα την ντύσει λοιπόν και θα τη στολίζει με όλο το γνωστό γυναικείο κόσμο (καθρεφτάκια, χτένες, κοσμήματα), που συμπληρώνουν - όπως και σήμερα τα κουκλίσπιτα - οι μινιατούρες από τα σκεύη της καθημερινής ζωής, τραπεζαρίες, φουρνάκια (Εικ. 6), σεργίτσια κλπ. Η κούκλα λειτουργεί έτσι ως το είδωλο και ως η προβολή της μελλοντικής ζωής του (λιγότερο, όπως σήμερα, το υποκατάστατο της μητρότητας), ένα υποκατάστατο, το οποίο, μπαίνοντας, με την ενηλικίωση ή το γάμο, στην πραγματική ζωή, η παρθένος θα

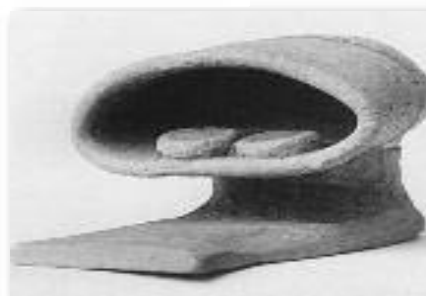
αφιερώσει στην Άρτεμη ή την Αφροδίτη ή αν δεν προλάβει να παντρευτεί, θα πάρει μαζί της στο τάφο.

Πόσο σημαντικό ρόλο παίζει στη ψυχική ωρίμανση και στην ηθική αγωγή, την καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης και της αίσθησης ευθύνης του παιδιού, η (συχνά ενοχλητική για μας) τρυφερή, συντροφική σχεδόν, σχέση του με τα κατοικίδια, τις μικρές, εξαρτημένες από αυτά ζώουδες, το γνώριζαν καλά όλοι οι μυθολήστες από τον Αίσωπο και τον LaFontaine έως τον Disney, και το αναγνώρισε η σύγχρονη τεχνολογία των virtual pets. Τυχερά (όσο ζούσαν) τα γνωστά από τις ταφικές στήλες παιδιά, που είχαν μια ζωντανή σχέση με το σκυλάκι, το περιστέρι ή τον πετεινό, τη γάτα (Εικ. 7 και 7α)· τα περισσότερα έπρεπε ωστόσο να αρκестούν στα πήλινα υποκατάστατα τους: πήλινα σκυλάκια, χήνες, πετεινάκια, περιστέρια, λαγουδάκια, γουρουνάκια, κριάρια, άλογα, χελώνες σκαντζόχοιρους, καμιά φορά πάνω σε ρόδες (Εικ. 8).

Με την πρώτη παιδική ηλικία, συγχρόνως με την κοινωνικοποίηση, κάνουν την εμφάνισή τους και τα πρώτα ομαδικά παιχνίδια, όπου η προσωπική αξία δοκιμάζεται και αναγνωρίζεται στην αντιπαράθεση με τους άλλους. Δεν εκπλησσει συνεπώς η διαχρονικότητα αυτών των παιχνιδιών: οι βόλλοι, ποίος από μας (τους παλαιότερους τουλάχιστον) δεν πέρασε ώρες, δοκιμάζοντας την επιδεξιότητα του πάνω στα ευτελή αυτά μπαλάκια από πηλό ή γυαλί. Βόλλοι ή πηλίνι ή καρύδια ήταν το αγαπημένο, με πολλούς ποικιλίες παιχνίδια των παιδιών. Σημάδευαν με το βόλλο ή το καρύδι (Εικ. 9) τρία ήλινα στημένα σε τρίγωνο ή

Εικ. 5.
Κούκλα 4ος αι.
π.Χ. (Βρυξέλλες)

Εικ. 6. Φουρνάκι (μικρογραφία)

Εικ. 7.
Στήλη κοριτσιού
με περιστέρια,
430 π.Χ.
(Ν. Υόρκη)

Εικ. 7α.
Στήλη κοριτσιού
με γάτα, 2ος αι.
μ.Χ. (Ρώμη)

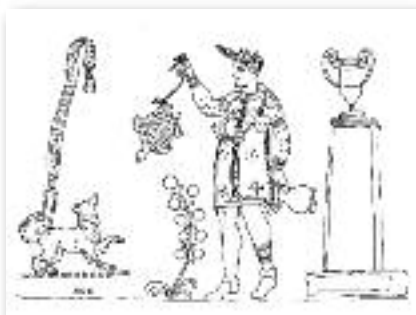

Εικ. 8. Αλογάκι με ρόδες 4ος αι. μ.Χ.
(Αρχαία Αγορά)

Εικ. 9.
Παιδάκι που παίζει
βόλους ή καρύδια,
ρωμ. αντίγραφο
2ος αι. μ.Χ. Ρώμη

Εικ. 10. Πάνω: Τα παιδιά της Μειδίας παίζουν
αστραγάλους, τοιχογραφία Πομπηίας, Νεάπολη.
Κάτω: Αστραγαλίζουσες, μαρμ. πίνακας από το
Herculaneum

Εικ. 11. Παιδί βασανίζει χελώνα, 4ος αι. π.Χ.
(Βρετ. Μουσείο)

σε πυραμίδα, ή το στόμιο μιας χύτρας είτε - στο παιχνίδι που ήλεγαν «τρόπα» - σε μια κανονική σειρά από λακκουβίτσες (ένα είδος mini golf). Πόσο προσκολλημένα ήταν τα παιδιά στους βόλους το δείχνει η έκφραση (nuces relinquere) ταυτόσημη με το ξεπέρασμα της παιδικής ηλικίας. Το πιο αγαπητό παιχνίδι, που αγόρια και κορίτσια δεν θα εγκαταλείψουν σε όλη τους τη ζωή (με την ηλικία αλληλάζοντας όπως θα δούμε παρακάτω, τους κανόνες) είναι οι αστραγάλοι. Το δείχνουν οι αναφορές στη λογοτεχνία (δια παράδειγμα στο Λουκιανό, ο Γανυμήδης ρωτάει με αγωνία τον Δία με ποιόν θα παίζει στον Όλυμπο), οι ατέλειωτες παραστάσεις σε αγγεία, τοιχογραφίες και πηλαστικά έργα (**Εικ. 10**), και το πλήθος τους αστραγάλους που βρίσκουμε στους τάφους. Γνωστά παιχνίδια με αστραγάλους ήταν τα «πεντάλιθα» (όπου πέταγες στο αέρα πέντε αστραγάλους και έπρεπε να τους πιάσεις με τη ράχη του χεριού) και η ωμίλιθα, στο οποίο σημάδευες με το αστραγάλη σε ένα κύκλιο χωρισμένο σε διαμερίσματα στο έδαφος.

Μεγαλώνοντας, θα έρθει για το παιδί, κυρίως, αθλήα όχι μόνο για το αγόρι, η ώρα του παιχνιδιού στην ύπαιθρο, που θα του επιτρέψει να γνωρίσει τον εαυτό του, να αφήσει ελεύθερη την ακούραστη ενεργητικότητά του, να δώσει διέξοδο στη μαχητικότητα και το δυναμισμό, ακόμα και την αγριότητα του, που μαρτυρούν ορισμένα παιχνίδια, με αποκορύφωμα το γνωστό ακόμα στις προηγούμενες μας γενιές πετροπόλεμο και τις (σπάνιες ευτυχώς) σκηνές κακοποίησης ζώων (**Εικ. 11**). Στην κούνια (ένα πανάρχαιο έθιμο με βαθιές θρησκευτικές ρίζες στη δειροδοκία, τώρα συχνά με ερωτικές συνυποδηλώσεις, που

δείχνει η παρουσία του Έρωτα) (**Εικ. 12**), στην τραμπάλα (**Εικ. 13**) ή στον αετό (**Εικ. 14**) τα παιδιά (αθλήα και οι νεαρές κοπέλες) χαίρονται το αίσθημα της ελευθερίας, που δίνει το πέταγμα στον αέρα, και το ρίγος του κινδύνου που το συνοδεύει. Στο τρέξιμο, τη «ρόδα», τη «μακριά γαϊδούρα», το σχοινάκι, θα χαρεί την αντοχή και την ευλυγισία του νεαρού σώματος του. Το «στεφάνι» που διαδέχεται τώρα το μπαστούνι με τη ρόδα του νηπίου (**Εικ. 15**) ήταν, ένα από τα πιο δημοφιλή παιχνίδια για τα νεαρά παιδιά, αφορμή για εξορμήσεις έξω από το σπίτι, που καθώς τρέχανε στους δρόμους κινδύνευαν από τους εραστές που παραμόνευαν στις γωνιές, όπως ο Δίας το Γανυμήδη στον περίφημο κρατήρα του Λούβρου (**Εικ. 16**). Τέλος να δοκιμάσει τις δυνατότητες του (σωματικές και πνευματικές), τη δύναμη και την επιδεξιότητα στην αναμέτρηση με τους άλλους. Μικρός ακόμα, στην όχθη της θάλασσας θα ανταγωνισθεί με τους φίλους του στη δύναμη και την επιδεξιότητα στον «εποστρακισμό», τα γνωστά «ψαράκια» (Πολυδεύκης, Ονομαστικόν θ 119). Στο κουτσό (τον «ασκολιασμό») το συνηθισμένο κυνηγητό αποκτά πρόσθετη δυσκολία, καθώς είτε όλοι ανταγωνίζονται κουτσαίνοντας σαν τραυματίες, είτε ο κουτσός κυνηγάει τους υπόλοιπους και όποιος πιαστεί παίρνει τη θέση του (ως η «έμπουσα» το τέρας με το χάλκινο πόδι). Ένα ομαδικό παιχνίδι για μεγαλύτερα παιδιά και κοπέλες, το οποίο γνωρίζουμε από ωραίες πηλαστικές παραστάσεις, ήταν ο «εφεδρισμός», (**Εικ. 17**), όπου ο παίκτης κουβαλάει στην πλάτη το συμπαίκτη του και με κλειστά μάτια, ζητά με το πόδι να βρει και να κλωτσήσει μια πέτρα. Σε

πολλές περιπτώσεις ο εφεδρισμός δεν είναι ωστόσο παρά απλή παιδιά, ή ακόμα (όπως στην οστρακίδα) η τιμωρία για το χαμένο. Η «οστρακίδα» παιζόταν με δύο ομάδες (τη «νύχτα» και την «ημέρα») που χώριζε μια διαχωριστική γραμμή, όπου κάποιος έριχνε ένα όστρακο ή κεραμίδι βαμμένο στην μια όψη με πίσσα. Αν αυτό έπεφτε με την μαύρη πλευρά η ομάδα της νύχτας κυνηγούσε την αντίπαλη και αυτός που πιανόταν ονομαζόταν «όνος» πράγμα που πιθανόν σημαίνει ότι έπρεπε να κουβαλήσει στην πλάτη αυτόν που τον έπιασε. Καθάρα αγωνιστικό χαρακτήρα είχε η συνηθισμένη στις παιδείστρες γνωστή μας «διελκυστίνδα». Μια παραλληλαγή της για δύο άτομα είναι η «σκαπέρδα», όπου ένα σκοινί περνιέται μέσα από ένα πάσαλο: από τη μια μεριά είναι αυτός που έχει την πλάτη γυρισμένη και το σκοινί περασμένο γύρω στο σώμα του, από την άλλη εκείνος που τραβώντας προσπαθεί να κολλήσει την πλάτη του πρώτου στον πάσαλο. Σε μια άλλη παραλληλαγή το σκοινί στερεώνεται με ένα καρφί στο έδαφος, ενώ την άλλη άκρη του κρατά ένα παιδί, που ένα άλλο προσπαθεί να τραβήξει στο μέρος του πιάνοντας το σκοινί στη μέση, ενώ το πρώτο και ένα τρίτο (ενδεχομένως περισσότερα) προσπαθούν να το εμποδίσουν με βέργες (Εικ.18). Μια άλλη είδους άσκηση είναι και το γνωστό μας «κρυφτό» (Εικ. 19) ή το συγγενικό κυνήγι της «χαλκής μύιας», ένας συνδυασμός της τυφλόμυγας με αυτό που λέγαμε «μπίζ». Σε άλλη παραλληλαγή του, τη «χυτρίνδα», κάποιος κάθεται στη μέση και κρατά στο κεφάλι του με το αριστερό μια χύτρα, ενώ οι άλλοι τρέχουν γύρω του και του δίνουν κτυπή-

ματα ρωτώντας «τι η χύτρα;»· οπότε αυτός που θα αναγνωρισθεί παίρνει τη θέση της χύτρας. Ακόμα ποιό κοντά στο σημερινό μας μπίζ είναι ο «κολληβισμός» (Πολλυδευκίων: «όταν ο μὲν κλίνει με τις δυο παλάμες τα μάτια του και αυτός που τον κτυπά τον ρωτά με ποιό από τα δύο χέρια τον κτύπησε». Στην «ακινητίνδα» τέλος, όπως το λέει η λέξη, κάποιος προσπαθεί να παραμείνει ασάθετος, ενώ οι άλλοι προσπαθούν με σπρωξιές να τον ρίξουν.

Τα παιχνίδια των μεγάλων.
Είδαμε πως τα παιδιά μιμούνται στο παιχνίδι τους μεγάλους. Πολλά όμως είναι και τα παιδικά παιχνίδια που συνεχίζουν να παίζουν οι μεγάλοι. Μήπως δεν ήταν οι αρχαίοι στο βάθος μεγάλα ιδιοφυή παιδιά; Για να το διαπιστώσουμε φθάνει να μεταφερθούμε νοητά στα αγροτικά πανηγύρια και τις γιορτές του Διονύσου, όπου θα θαυμάσουμε τους αρχαίους ημών προγόνους μεθυσμένους να ξεφαντώνουν παίζοντας το κουτσό και προσπαθώντας π.χ. να ισορροπήσουν με το ένα πόδι πάνω σε ένα ασκό με κρασί. Πολλά είναι βέβαια τα παιχνίδια που διατηρούνται ως ένα είδος άσκησης, για να εξελιχθούν σε κανονικούς αγώνες στην παιδείστρα και στο στάδιο. Το πιο γνωστό, αυτό που όσο κανένα άλλο μας ενώνει ακόμα με εκείνους τους αρχαίους, είναι η μπάλα. Αντικείμενο διασκέδασης και αγωνιστικό, παιχνίδι ατομικής επιδεξιότητας (Εικ. 20) και ομαδικού συντονισμού, κατά το Γαληνικό άσκηση θεραπευτική, αλητά και νούμερο (με γυάλινες σφαίρες) για τους περιοδεύοντες ζωνγκλήρ, η μπάλα (από λίνο ή δέρμα όπως η σημερινή σε πολύχρωμες φέτες, αλητά με γέμιση από

Εικ. 12.
Κούνια,
καμπαν.
υδρία 350-
330 π.Χ.
(Μιλάνο)

Εικ. 13.
Τραμπάλα,
υδρία 500/490
π.Χ.
(Βοστώνη)

Εικ. 14.
Κορίτσι με
αετό,
οινόχοη,
(Νάπολη)

Εικ. 15.
Νήπιο στο
δοχείο του,
δίπλα ρόδα,
οινόχοη 440-
430 π.Χ.,
(Βρετ. Μουσείο)

Εικ. 16. Γανυμήδης με στεφάνι, Κρατήρας 500-460 π.Χ. (Λούβρος)

Εικ. 17. Εφεδρισμός, οινόχονη 430-420 π.Χ., (Βερολίνο)

Εικ. 18. Παιχνίδι με σκοινί, τοιχογραφία Herculaneum, (Νεάπολη)

Εικ. 19. Κρυφό, τοιχογραφία Herculaneum (Νεάπολη)

μαλλί, πούπουλα η αθρογότριχες, μεγάλη ή μικρή, σκληρή ή μαλακή ανάλογα με το παιχνίδι) έρχεται, όπως πολλή άλλα παιχνίδια από την Αίγυπτο. Στην Ελλάδα, και στη Ρώμη, όπου αναφέρονται ειδικά σφαιριστήρια, αποκτά πολύ νωρίς τη δημοτικότητα που δεν θα χάσει έκτοτε. Την πρωτοσυναντάμε μαζί με τον Οδυσσέα στην ακτή της Ιθάκης, αλλά και στην αυλή του Αθηνόου. Από τα παλαιότερα παιχνίδια είναι η «ουρανία», που παίζουν οι Αργοναύτες πετώντας την ψηλά και πηδώντας ποιός θα την πιάσει πρώτος (Οδ. 8. 374). Στην «απόρραξιν» ο παίκτης πετάει τη μπάλα ίσοξά στο έδαφος και ο συμπαίκτης την πιάνει και την επιστρέφει. Πιο συνηθισμένη μορφή του παιχνιδιού είναι η απλή ανταλλαγή της μπάλας ανάμεσα στους δύο παίκτες (υπάρχει όμως και μια πιο δυναμική παραλλαγή, που θυμίζει το τένις χωρίς ρακέτα και δίχτυ) ή το κλέψιμο της μπάλας, όπου ένας (το «κορόδο») ή και δύο στη μέση προσπαθούν να πιάσουν τη μπάλα που στέλνουν ο ένας στον άλλο οι κάτοχοι της (Εικ. 21). Άλλοτε πάλι το παιχνίδι παίζεται σε κύκλο από τρεις, με πολλή ο καθένας μπάλας που πετάει στους άλλους, και εκείνοι πρέπει να τις πιάσουν. Από τα ομαδικά παιχνίδια, πολύ διαδεδομένο στους νέους ήταν η «επίσκυρος», που παιζόταν με δύο ομάδες, σε γήπεδο χωρισμένο στη μέση, όπου κάθε ομάδα έπρεπε να πιάσει τη μπάλα και να την επιστρέψει αμέσως, χωρίς όμως να μπορούν οι παίκτες να αλληλάξουν θέση από τη στιγμή που η μπάλα βρισκόταν στον αέρα. Στόχος ήταν ο σταδιακός αποκλεισμός των αντιπάλων παικτών που θα έχαναν την μπάλα. Το νεώτερο «αρπαστόν» βασιζόταν στην παραπλάνηση, με τελικό σκοπό, όπως στο ράγκμπυ, να φέρει η

μία ομάδα τη μπάλα στο γήπεδο της άλλης. Την «επίσκυρον» αποδίδει πιθανόν η μια αρχαϊκή βάση από τον Κεραμεικό (Εικ.22). Μια άλλη λίγο νεώτερη βάση μας δίνει τη σκηνή ενός αγώνα που πρέπει να έμοιαζε πολύ με το χόκεϊ (Εικ. 23). Το ποδόσφαιρο όμως θα παραμείνει άγνωστο, περιορισμένο όπως φαίνεται στις χώρες των βαρβάρων.

Τυχρά παιχνίδια. Σε αντίθεση με τη μπάλα, για τα περισσότερα από τα παιχνίδια που προαναφέραμε, το πλίσιο και το νόημα τους αλληλάζουν μαζί με την ηλικία, καθώς τον ανταγωνισμό των παιδιών για την πρωτιά διαδέχεται η αντιπαράθεση στην αγορά ή διαλεκτική συζήτηση στο συμπόσιο, και η (άγνωστη σε κείνα) αγωνία για το μέλλον: το αύριο μιας ερωτικής σχέσης, την έκβαση μιας επιχείρησης, ή απλά της σοδειάς. Έτσι, πολλά είναι τα παιδικά παιχνίδια που εξελίσσονται σε παιχνίδια με την Τύχη: παιχνίδια που ρωτούν για το μέλλον, παιχνίδια που προκαλούν τη Τύχη. Έχουμε μιλήσει ήδη για τον κότταβο, αυτό το περίεργο μαντικό παιχνίδι των συμποσίων. Μαντική σημασία αποκτούν τώρα ακόμα και παιδικά παιχνίδια όπως η σβούρα και φυσικά οι αστράγα-

Εικ. 20. Αθλητής που ασκείται στη μπάλα στο γυμνάσιο, 4ος αι. π.Χ.

λοι. Ένα βήμα χωρίζει την μαντική από το στοίχημα για το μέλλον. Τα τυχερά παιχνίδια, από τα απλούστερα, τα «μονά - ζυγά» (τον «αρτισμόν») και το «κορώνα - γράμματα» (navia aut capita) έως τα ζάρια και το τάβλι, το πάθος που δημιουργεί η πρόκληση της θεάς Τύχης θα αποτελέσουν από την αρχαιότητα έως σήμερα την αιτία για την απώλεια περιουσιών, καταστροφής υπολήψεων οικογενειών, καυγάδων και φόνων, και το αντικείμενο αυστηρής νομοθεσίας στη Ρώμη (αν και δεν ήταν λίγοι οι αυτοκράτορες που ήταν φανατικοί παίκτες). Το πιο διαδεδομένο, τότε όπως και τώρα, τυχερό παιχνίδι ήταν τα ζάρια (οι «κύβοι»), αναλλοίωτα στη μορφή (έχουν βρεθεί ωστόσο και πολυεδρικά ζάρια) όπως και στον τρόπο που παίζονταν. Οι διαφορές αφορούν στον αριθμό τριών (όχι όπως σήμερα δύο) ζαριών και το ποσόν που κέρδιζε αυτός που έπιανε το μεγαλύτερο αριθμό, το οποίο δεν καθοριζόταν πριν αληθώς αντιστοιχούσε στο άθροισμα των πόντων της ριζιάς των δύο παικτών. Κάθε ριζιά είχε την ονομασία της. Η καλύτερη, οι τρεις εξαάδες ονομάζονταν "ριζιά της Αφροδίτης"

ή Μίδας, η χειρότερη (οι τρεις μονάδες) «ριζιά του σκύλου». Δεν έλειπαν οι ζαβολιές, είτε στο μέτρημα των πόντων (εικ. 24) είτε (όπως διαπιστώνουμε από τα ευρήματα) στην παραποίηση (με κρυμμένα βαρίδια) των ζαριών. Οι αστραγάλοι ανταγωνίζονταν σε δημοτικότητα τα ζάρια. Έρχιναν 4 αστραγάλους, και κάθε μια από τις τέσσερις πλευρές είχε το δικό της όνομα και τη δική της αξία η κυρτή τρεις, η κοίτη τέσσερις, η πιο ασταθής έξι πόντους, απέναντι 1 πόντο, δεν κέρδιζε όμως το άθροισμα των πόντων των τεσσάρων αστραγάλων αληθώς ο συνδυασμός τους (μαθηματικά υπήρχαν 35 δυνατοί συνδυασμοί, ο καθένας με το όνομά του). Η ριζιά της Αφροδίτης ήταν όταν ο κάθε αστραγάλος είχε διαφορετική θέση, η χειρότερη (του σκύλου) όταν όλοι ήταν στη μονάδα). Ένα απλό και γρήγορο παιχνίδι ήταν η «μόρα» (εικ. 25), που παίζουν δύο αντικριστά καθισμένοι παίκτες δείχνοντας με τα δάκτυλα έναν αριθμό (η κλειστή τη γροθιά δηλώνει το μηδέν) και μαντεύοντας συγχρόνως φωναχτά το σύνολο.

Στα τυχερά παιχνίδια υπολογίζουμε και τα στοιχήματα στους αγώνες ζώων, όπως οι κοκορομαχίες (εικ. 26), και οι ορτυκομαχίες, αληθώς και άληθες μονομαχίες ζώων, π.χ. αυτή ενός σκύλου με μια γάτα, που απεικονίζει η πίσω πλευρά του ανάγλυφου του Κεραμεικού που προαναφέραμε (εικ. 27), ένα σκληρό έθιμο ιδιαίτερα διαδεδομένο ανάμεσα στη νεολαία στην Ελλάδα (ιδιαίτερα οι κοκορομαχίες, που χρησίμευαν σαν παράδειγμα ανδρείας) την Ετρουρία και τη Ρώμη.

Τα επιτραπέζια παιχνίδια στον ελληνιστικό κόσμο. Αφήσαμε για το τέλος τα πιο χαρακτηριστικά των μεγάλων, τα επιτραπέζια παιχνίδια, παιχνίδια καθιστικά,

Εικ. 22. «Επίκουρος», Βάση κούρου, 510 π.Χ., Εθν. Αρχ/κο Μουσείο

Εικ. 23. «Χοκεύ», Βάση κούρου, 500, Εθν. Αρχ/κο Μουσείο

Εικ. 24. Καυγάς σε ταβέρνα της Πομπηίας για τα ζάρια: ο αριστερός παίκτης λέει ότι έφερε έξι, ο άλλος απαντά «δεν είναι τρίαρες, είναι δυάρες»

Εικ. 25. Το παιχνίδι της μόρας, Απουλ. αμφορέας 420 π.Χ. (Μόναχο)

Εικ. 26. Κοκορομαχία: ο πτηνένος αριστ. πετεινός ματώνει. Το νεαρό αφεντικό του έχει πέσει σε κατάθλιψη Πομπηίας (Νεάπολη)

Εικ. 21. Πάνω: νεαροί παίζουν μπάλα στη μέση δύο «κορόιδα», τοιχογραφία 2ου αι.μ.Χ. Ρώμη. Κάτω: κοπέλλες με μπικίνι παίζουν μπάλα, ψηφιδωτό 4ου αι.μ.Χ. villa Armerina, Σικελία

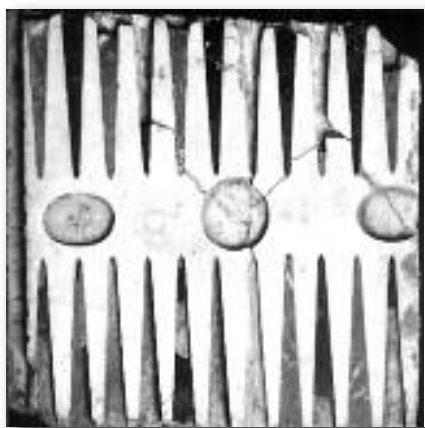
Εικ. 27. Μάχη σκύλου και γάτας, Βάση κούρου, 510 π.Χ., Εθν. Αρχ/κο Μουσείο

Εικ. 28. Ζώα παίζουν σενέτ, χιουμοριστικός πάπυρος 19ης δυναστείας, Βρετ. Μουσείο

Εικ. 29. Ο Αχιλλέας και ο Αίας παίζουν επιτραπέζιο παιχνίδι σε μια ανάπαυλα του Τρωϊκού πολέμου, Αμφορέας Εξεικία, 530, Βατικανό

Εικ. 30. Μαρμαρίνη πλάκα για τάβλι, ρωμαϊκής εποχής (Autun)

κληρονομημένα από τους υπέργηρους σοφούς πολιτισμούς της Ανατολής (εικ. 28), γνωστά ήδη στον Όμηρο, και από τις παραστάσεις του Αχιλλέα με τον Αίαντα (εικ. 29). Η βασική διάκριση είναι ανάμεσα στα καθαρά στρατηγικά παιχνίδια, όπως την ονομαζόμενη πόλιν (ένα πρόδρομο του σκακιού) και το συγγενικό διαγραμματισμόν, και σε εκείνα που παίζονταν με ζάρια, όπως το πεντάγραμμα του οποίου μπορούμε να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη στο σημερινό τάβλι.

Η «πόλιν» ήταν ένα κατεξοχήν στρατηγικό παιχνίδι. Στη Ρώμη, από όπου έχουμε πιο λεπτομερή περιγραφή, ονομαζόταν «παιγνίδι των στρατιωτών» (ludus latrunculorum). Παίζονταν σε πίνακα χωρισμένο σε 64 τετράγωνα. Κάθε παίκτης είχε 16 διαφορετικού χρώματος (άσπρα - μαύρα) πιόνια, που ανήκαν σε τρεις κατηγορίες: οι αρχηγοί κινούνταν σε όλες τις κατευθύνσεις, οι κοινοί στρατιώτες (ordinarii) μόνο μπρος και πίσω, οι vagi λοξά. Μπορούσες να ακινητοποιήσεις ένα πιόνι ή να το φας κυκλώνοντας το με δύο δικά σου (δεξιά και αριστερά). Κέρδιζε το παιχνίδι όποιος έμεινε με τα περισσότερα ενεργά (όχι ακινητοποιημένα) πιόνια.

Στο «πεντάγραμμα» κάθε παίκτης διέθετε 5 πιόνια παρατεταγμένα σε 5 γραμμές. Τους δύο παίκτες χώριζε μια «ιερή γραμμή». Κέρδιζε αυτός που εκύκλιωνε και έτρωγε τα αντίθετα πιόνια. Εξέλιξη του θεωρείται το πολύ διαδεδομένο ρωμαϊκό duodecim scripta. Ο πίνακας ήταν χωρισμένος σε 3 σειρές και η κάθε μια σε δύο τμήματα (με τη μορφή λέξεων των έξι γραμμάτων, ή απλά 6 κύκλων). Παίζονταν με πούλιες (άσπρες και μαύρες ή με διαφορετικά σύμβολα), που προχωρούσαν με τρία ζάρια (είτε αθροίζοντας τους πόντους για μία κίνηση είτε

μοιράζοντας την δύο ή τρεις πούλιες) και ακολουθούσαν μια συγκεκριμένη διαδρομή, κατά την οποία ο παίκτης έπρεπε να προστατεύει (καλύπτοντας την με μια δεύτερη) την ελεύθερη πούλια του, για να μη πεταχτεί αυτή έξω, οπότε θα έπρεπε να ξεκινήσει απαρχής. Κέρδιζε αυτός που έβγαине με τις μικρότερες απώλειες. Εξέλιξη αυτού του παιχνιδιού είναι η tabula (το σημερινό τάβλι) με δύο διαμερίσματα, αντικριστή θέση και αντίστροφη πορεία των αντιπάλων (εικ. 30), που απέκτησε τεράστια δημοτικότητα από τον 1ο αι. μ.Χ. για να απαγορευτεί αργότερα από την εκκλησία· χωρίς αποτέλεσμα όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει περνώντας από τα καφενεία και τις καφετέριες της Αθήνας και ολόκληρης της Μεσογείου. Για τη δημοτικότητα κάποιων άλλων γνωστών μας, της «ντάμας» (σε μια πιο πολυπλοκή από τη σημερινή μορφή με 9 X 9 διαμερίσματα και επιτρεπτή λοξή κίνηση), όπως και των υπολοίπων καθαρά τυχερών επιτραπέζιων παιχνιδιών, όπως το «φιδάκι», η «τρίλιζα» (tris) και ο «μύλος» (εικ. 31) μαρτυρούν οι παραστάσεις τους σε ψηφιδωτά και κυρίως τα πολυάριθμα χαράγματα στα μαρμάρινα σκαλοπάτια των στοών και άλλων δημόσιων χώρων, όπου ο αργόσχολος πληθυσμός των ρωμαϊκών πόλεων προσπαθούσε να σκοτώσει την ώρα του.

Εικ. 31. «Μύλος» χαραγμένος στο δάπεδο της βασιλικής του Αγ. Παύλου εκτός των Τειχών στη Ρώμη

Τα παιδιά γνωρίζουν τον Αρχαιοθολογικό πλούτο του Πειραιά

Εκπαιδευτικά προγράμματα της ΚΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Η ΚΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων καλεί τους μαθητές να γνωρίσουν τα Αρχαιοθολογικά Μουσεία Πειραιά, Σαλαμίνας, Αίγινας και Πόρου με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που διοργανώνει. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες απευθύνονται σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και παρέχονται δωρεάν.

Αρχαιοθολογικό Μουσείο Πειραιά

— «Ψίθυροι θεών»: Πώς και γιατί η θεά Αθηνά ξεπήδησε από το κεφάλι του Δία; Γιατί η Αθήνα ονομάστηκε Αθήνα; Πώς βρέθηκε το κεφάλι της φοβερής Μέδουσας πάνω στην αιγίδα της Αθηνάς; Πού γεννήθηκαν η Άρτεμη και ο Απόλλωνας; Ποιος ήταν ο πατέρας τους και γιατί η μητέρα τους η Λητώ δυσκολεύτηκε τόσο πολύ να βρει ένα τόπο να γεννήσει τα παιδιά της; Γιατί η Άρτεμη οργίστηκε με τους Αθηναίους; Τέσσερις χάλκινοι θεοί, ο Απόλλωνας, η Αθηνά, η Μικρή και η Μεγάλη Άρτεμη συνομιλούν με τους μικρούς επισκέπτες και τους αφηγούνται τις ιστορίες τους. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές νηπιαγωγείου, Α'-Γ' Δημοτικού και έχει διάρκεια 60'.

— «Μια περικεφαλαία, ένας καθρέφτης και μια κούκλα»: Η καθημερινή ζωή των ανδρών, των γυναικών και των παιδιών στον αρχαίο Πειραιά. Το παιχνίδι και η εκπαίδευση, οι ασχολίες των ανδρών και των γυναικών, ο γάμος, η ζωή στο σπίτι, αθλή και έξω από αυτό, τα επαγγέλματα, ο πόλεμος και ο θάνατος, όπως τα αφηγούνται τα εκθέματα του Μουσείου. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει διάρκεια 60'.

— «Με φωτιά και με χαλκό φτιάχνω άγαλμα θεϊκό»: Ο χαλκός υπήρξε ένα πολύτιμο υλικό και η γνώση της κατεργασίας του έφερε επανάσταση στη ζωή των ανθρώπων. Με ποιες τεχνικές δούλεψαν ο αρχαίος χαλκουργός; Τι κράματα χρησιμοποιούσαν; Πώς κατασκευαζόταν ένα εργαλείο, πώς ένα ειδώλιο και πώς ένα άγαλμα; Πώς κατασκευάζονταν αγάλματα με την τεχνική του «χαμένου κεριού»; Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει διάρκεια 60'.

— «Ο Πειραιάς των ξένων και των μετοίκων: μια ματιά στην πολυπολιτισμική κοινωνία του αρχαίου Πειραιά»: Με αφορμή τέσσερα εκθέματα του μουσείου, τέσσερα επιτύμβια μνημεία τα οποία ανήκαν σε μετοίκους, παρουσιάζεται το θέμα της κοινωνικής διαστρωμάτωσης του Πειραιά τον 5ο και 4ο αι. π.Χ., η ενσωμάτωση του «ξένου» και ο ρόλος των μετοίκων στην οικονομία της αθηναϊκής πολιτείας. Παράλληλα γίνεται σύγκριση του τρόπου με τον οποίο χειρίστηκε η αθηναϊκή πολιτεία και η κοινωνία το θέμα της εγκατάστασης ξένων στους δήμους της με τις σημερινές αντιδράσεις για την αντιμετώπιση ανάλογων καταστάσεων. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έχει διάρκεια 60'.

— «Η εκδίκηση του Ποσειδώνα»: Πώς μια πόλη-κράτος που στηριζόταν κατά βάση στην αγροτική οικονομία και λιγότερο στη ναυτιλία, το εμπόριο και τη βιοτεχνία μετεξελίχθηκε σε ναυτική υπερδύναμη του αρχαίου κόσμου; Στις αρχές του 5ου αι. π.Χ. χάρη στη διορατικότητα κάποιων πολιτικών, η Αθήνα έκανε τη μεγάλη στροφή προς τη θάλασσα. Δημιούργησε έναν ισχυρό πολεμικό στόλο, οχύρωσε τον Πειραιά και σταδιακά εξελίχθηκε σε μια ναυτική υπερδύναμη, με τα πλοία της, πολεμικά και εμπορικά, να κυριαρχούν στη Μεσόγειο. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έχει διάρκεια 60'.

Αρχαιοθολογικά Μουσεία Σαλαμίνας, Αίγινας, Πόρου

— «Ευνοϊκοί οι άνεμοι και η θάλασσα ακύμαντη...»: Οι απαρχές της ναυτιλίας στη Μεσόγειο και οι τοιμηροί πρωτοπόροι. Η εξέλιξη της ναυπηγικής στην εποχή του Χαλκού και στους ιστορικούς χρόνους, τα σκάφη – πολεμικά και εμπορικά – τα επαγγέλματα της θάλασσας, οι λιμενικές εγκαταστάσεις και ο πρωταγωνιστικός ρόλος που έπαιξε η ναυτιλία για τις ελληνικές πόλεις-κράτη καθ' όλη τη διάρκεια της αρχαιότητας. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές της Δ' Δημοτικού και έχει διάρκεια 90'.

Νέα εκπαιδευτικά προγράμματα

— «Στο μονοπάτι αυτό περπάτησε ο Ευριπίδης»: Αρχαιοθολογικό-περιβαλλοντικό πρόγραμμα με θέμα το Σπήλαιο του Ευριπίδη και τη διαχρονική του χρήση. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές Γυμνασίου-Λυκείου. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρουσιάζεται στο Αρχαιοθολογικό Μουσείο Σαλαμίνας και στη συνέχεια η ομάδα των μαθητών ακολουθεί το μονοπάτι προς το Σπήλαιο μέχρι το ιερό του Διονύσου.

— «Από το μαγειρείο στο Μουσείο. Οι περιπέτειες μιας πήλινης τριποδικής χύτρας»: εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα τη συντήρηση αρχαιοτήτων που παρουσιάζεται στο Αρχαιοθολογικό Μουσείο Σαλαμίνας. Απευθύνεται σε μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει διάρκεια 90'.

Ναυάγιο των Αντικυθήρων: ανίκνευση με νέα τεχνολογικά μέσα – τα νέα ευρήματα και τα νέα δεδομένα

Ολοκληρώθηκε με επιτυχία παρά τις δυσχέρειες από τους έντονους βόρειους ανέμους, η έρευνα της Εφορείας Εναθών Αρχαιοτήτων, με την υποστήριξη του Ωκεανογραφικού Ινστιτούτου Woods Hole, στην περιοχή του γνωστού ναυαγίου των Αντικυθήρων, η οποία διήρκεσε από τις 15

Σεπτεμβρίου μέχρι τις 7 Οκτωβρίου.

Στη διάρκεια της έρευνας πραγματοποιήθηκε η ακριβής τοπογραφική αποτύπωση της θέσης του ναυαγίου και δημιουργήθηκε τρισδιάστατο μοντέλο της βυθομετρικής και φωτογραφικής απεικόνισης.

Στο πλαίσιο της έρευνας εντοπίστηκε και ανασύρθηκε χάλκινο συμπαγές δόρυ με σαυρωτήρα, το οποίο προέρχεται από χάλκινο ή και μαρμάρινο άγαλμα. Από το ίδιο σημείο εντοπίστηκε και ανεβλήστηκε χάλκινος δακτύλιος, προσαρμοσμένος σε χάλκινο καρφί, ο οποίος σώζει στο στέλεχος του συσσωμάτωμα, το οποίο ενδέχεται να περιλαμβάνει ξύλο του ίδιου του πλοίου όπου ήταν προσηλωμένος. Ανασύρθηκε επίσης δειγματοληπτικά μικρό τμήμα φύλλου μολύβδου, το οποίο προέρχεται από τη μολύβδινη επένδυση των υφάλλων του αρχαίου σκάφους. Τέλος από το χώρο του ναυαγίου, ανεβλήστηκαν ο μολύβδινος στύπος άγκυρας του σκάφους που είχε εντοπιστεί το 2013 και άλλα επιφανειακά ευρήματα, μεταξύ των οποίων ένας δακτύλιος και μία χάλκινη απόληξη στηρίγματος κλίνης, καθώς και μία σχεδόν αέρινη λήγυρος.

Τα νέα δεδομένα αποσαφηνίζουν την εικόνα του ναυαγίου και τη διάταξη του στο χώρο.

Αντίστοιχα, η άμεση γειτνίαση με δεύτερη θέση, όπου εντοπίζονται τόσο συστάδες αμφορέων όσο και στοιχεία από τη δομή και την εξάρτηση του σκάφους, δημιουργεί νέα επιστημονικά ερωτήματα για το κατά πόσον η θέση αποτελεί συνέχεια της πρώτης ή τα κατάλοιπα ενός δεύτερου ναυαγίου.

Το ρομποτικό σκάφανδρο Exosuit, το οποίο είχε προγραμματιστεί να βοηθήσει τις έρευνες, κατέστη δυνατόν να πραγματοποιήσει μόνο δοκιμαστικές καταδύσεις για μία ημέρα, εξαιτίας των δύσκολων καιρικών συνθηκών.

Θολωτός μυκηναϊκός τάφος ήρθε στο φως στην Άμφισσα

Θολωτός τάφος των μυκηναϊκών χρόνων εντοπίστηκε στην Άμφισσα, στο πλαίσιο της επιβλήψης των εκσκαφών του έργου «Αρδευτικό έργο ελαιώνα Άμφισσας, Π.Ε. Φωκίδας». ο οποίος διαθέτει τα χαρακτηριστικά των μνημείων της κατηγορίας, δηλαδή μακρύ δρόμο με κτιστές τις πλευρές μήκους 9 μ., βαθύ προθάλαμο και κυκλικής κάτοψης ταφικό θάλαμο, ο οποίος έχει εσωτερική μέγιστη διάμετρο 5,90 μ.

Η ανωδομή της θολωτής οροφής, η οποία

είναι κτισμένη με αργούς λίθους, είχε καταρρεύσει, ωστόσο τα τοιχώματα του θαλάμου διατηρήθηκαν σε ύψος σχεδόν 3 μ.

Ο τάφος δεν έχει συληθεί, τουλάχιστον σε μεγάλο μέρος του, και τα κτερίσματα που βρέθηκαν στο δάπεδο φανερώνουν τη διαχρονική χρήση του από τον 14ο αιώνα έως και τα τέλη του 12ου αιώνα π.Χ. Συγκεκριμένα βρέθηκαν: σαράντα τέσσερα αγγεία με γραπτή διακόσμηση, δύο χάλκινα αγγεία αποσπασματικά σωζόμενα, δακτυλίδια χρυσά –από τα οποία ένα με έγγλυφη διακόσμηση στη σφενδόνη– και χάλκινα, κομβία και ψήφοι από ημιπολυτίμους λίθους, δυο χάλκινα εγχειρίδια, γυναικεία και ζωόμορφα ειδώλια, και μεγάλος αριθμός σφραγιδοθήλων με ζωικά, φυτικά και γραμμικά μοτίβα. Στο τέλος του δρόμου αποκαλύφθηκε αποθήκη με άφθονη κεραμική, πιθανώς από αγγεία πόσεως, κρατήρες, υδρίες, αμφορείς.

Συνέχιση της ανασκαφής στο νεκροταφείο της αρχαίας Απολλωνίας στην Κρήτη

Με ομόφωνη απόφασή του το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) ενέκρινε το ποσό των 70.000 ευρώ για να συνεχιστεί η ανασκαφική έρευνα στο νεκροταφείο της αρχαίας Απολλωνίας, της πόλης που βρισκόταν στη θέση της σημερινής Αγίας Πελαγίας του Δήμου Μαλεβιζίου. Η αποκάλυψη του αρχαίου νεκροταφείου έγινε στη διάρκεια εργασιών για την ανέγερση ενός νέου βρεφονηπιακού σταθμού.

Η λύση που κρίθηκε ως σκοπιμότερη επέβαλε τη μετακίνηση των εγκαταστάσεων του βρεφονηπιακού σταθμού σε άλλη θέση, με ενδείξεις αραιότερης παρουσίας αρχαίων τάφων, των οποίων η διάρκεια διερεύνησης δεν θα απειλούσε τα ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα του έργου.

Στην πρώτη, τετράμηνη αρχαιολογική έρευνα της ΚΓ' ΕΠΚΑ στην ίδια θέση, που χρηματοδοτήθηκε από τον Δήμο Μαλεβιζίου, ερευνήθηκαν περισσότεροι από 70 αρχαίοι τάφοι, ασύλητοι με αρκετά πλούσια κτερίσματα. Σε αυτούς βρέθηκαν: περισσότερα από 150 αρχαία αγγεία, πολυάριθμα νομίσματα, κοσμήματα και άλλες σημαντικές αρχαιότητες.

Επαναπατρίστηκαν δύο αριστουργήματα του πρωτοκυκλαδικού πολιτισμού

Ένα μαρμάρινο κυκλαδικό ειδώλιο, από τα μεγαλύτερα που σώζονται, και ένα από τα ελάχιστα λίθινα τηγανόσχημα σκεύη, το μοναδικό από κληρονομικό σιστόλιθο, δύο αριστουργήματα του πρωτοκυκλαδικού πολιτισμού, επαναπατρίστηκαν από τη Γερμανία. Και τα δύο χρονολογούνται στον πρωτοκυκλαδικό πολιτισμό που αναπτύχθηκε την 3η χιλιετία π.Χ., ανήκο-

ντας σε μια αισθητική τέχνη που επηρέασε βαθιά εκείνη του 20ού αιώνα. Τα δύο αριστουργήματα, που αποκτήθηκαν μέσα από τους «σκοτεινούς» δρόμους της αρχαιοκαπηλίας, αγοράστηκαν το 1975 από το κρατικό μουσείο της Βάδης (Badisches Landesmuseum) στην Καρλσρούη της Γερμανίας, όπου παρέμειναν ως εκθέματα επί 38 χρόνια. Μόνο τα τρία τελευταία χρόνια αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ ελληνικών και γερμανικών Αρχών.

Τα δύο κειμήλια, που αποτέλεσαν αντικείμενα παράνομης δραστηριότητας, γεγονός που στερεί πολυτίμες αρχαιολογικές πληροφορίες, προήλθαν πιθανότατα από τη Νάξο, την Κέρο ή την Αμοργό, όπου υπάρχουν αντίστοιχες τεχνολογίες και σημασίας αντικείμενα, ενώ το κυκλαδικό ειδώλιο, ύψους περίπου 90 εκατοστών, είναι λίγο πιο μικρό από το μεγαλύτερο ειδώλιο της περιόδου, που βρέθηκε στο νησί της Αμοργού και το οποίο εκτίθεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Αρχαία Όστια: ένα νεκροταφείο με μεγάλο ενδιαφέρον στην αυτοκρατορική Ρώμη

Ένα νεκροταφείο που αντανακλά τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της αρχαίας πόλης Όστια, του λιμανιού της αυτοκρατορικής Ρώμης, και τις διαφορετικές πεποιθήσεις των κατοίκων της έρχεται στο φως από

αρχαιολόγους στην Ιταλία.

Η πρωτοτυπία σε σχέση με το εν λόγω νεκροταφείο είναι ότι περιλαμβάνει διαφορετικούς τύπους ταφικών εθίμων: ενταφιασμούς αλλήλ και καύσεις. Γεγονός που αποκτά μεγαλύτερο ενδιαφέρον, δεδομένου ότι οι τάφοι που αποκαλύπτονται ανήκουν σε μέλη της ίδιας οικογένειας? με τη ρωμαϊκή, διευρυμένη, έννοια.

Οι πολίτες της Όστια είχαν την ελευθερία να επιλέξουν την πορεία που θα ακολουθήσει το σώμα τους μετά θάνατον, μια ελευθερία που έπαψαν να έχουν οι άνθρωποι με την επικράτηση του χριστιανισμού, όταν ο ενταφιασμός έγινε ο κανόνας. Την ελευθερία αυτή της επιλογής μαρτυρεί η ύπαρξη του συγκεκριμένου νεκροταφείου.

Μέχρι τώρα έχουν έρθει στο φως περίπου δέκα ταφές, σε ορισμένες από τις οποίες εντοπίστηκαν μοτίβινα πινάκια όπου αναγράφονται κατάρες εναντίον επιδοξων τυμβωρύχων.

«Από την Ασσυρία στην Ιβηρία»... μέσω Ελλάδας Νέα έκθεση στο Μетроπολιτικό Μουσείο Τέχνης της Νέας Υόρκης

Με τον πλούτο του αρχαίου ελληνικού κόσμου να δεσπόζει ανάμεσα στα εκθέματα, το Μетроπολιτικό Μουσείο Τέχνης της Νέας Υόρκης παρουσιάζει μια καινούρια έκθεση, με θέμα «Από την Ασσυρία στην Ιβηρία, στην αυγή της Κλασικής Εποχής».

Η έκθεση η οποία θα διαρκέσει μέχρι τις 4 Ιανουαρίου 2015, περιλαμβάνει 260 αρχαιολογικά ευρήματα που ανήκουν σε 41 μουσεία από 14 χώρες, μεταξύ των οποίων η Ελλάδα και η Κύπρος.

Η έκθεση περιλαμβάνει μνημειώδη γλυπτά και ανάγλυφα, αριστοτεχνικά σκαλισμένα ελεφαντόδοντα, εξαιρετικά δείγματα μεταλλοτεχνίας και πολυτελή κοσμήματα που δημιουργήθηκαν από αρχαίους καλλιτέχνες, από όλη την Εγγύς Ανατολή και τη Μεσόγειο.

Ένα από τα πρώτα μνημειακά έργα στην έκθεση –ένα από τα λίγα παραδείγματα της γλυπτικής των Ασσυρίων που σώζεται σε τόσο καλή κατάσταση– είναι ένα άγαλμα του βασιλιά των Ασσυρίων Ασσυρνασιρπάλ Β' (883-859 π.Χ.).

Η έκθεση διαρθρώνεται σε τρεις ενότητες που αφορούν: τη χερσαία επέκταση της Ασσυρίας από τη βόρεια Μεσοποταμία προς τα δυτικά, μέσω στρατιωτικών κατακτήσεων στις αρχές της πρώτης χιλιετίας π.Χ., τη Φοινικική επέκταση από τη θάλασσα, μέσω της ανάπτυξης εμπορικών σχέσεων και της ίδρυσης αποικιών και την υιοθέτηση και προσαρμογή εικόνων και τεχνικών της Εγγύς Ανατολής στη δυτική Μεσόγειο. Στην τελευταία αίθουσα της έκθεσης παρουσιάζονται έργα που αντιπροσωπεύουν τη «μετατόπιση ισχύος» προς τη Βαβυλώνα, μετά την άλωση της Νινευής (της Ασσυριακής πρωτεύουσας) το 612 π.Χ.

Αρκετά από τα εκθέματα βρέθηκαν στους ναούς της Ολυμπίας, των Δελφών και του ιερού της Ήρας στη Σάμο.

Οι μούμιες είναι πιο... αρχαίες κατά 1500 χρόνια σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες

Οι μούμιες είναι ακόμα πιο... αρχαίες, σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες. Νέα δεδομένα που αποδεικνύουν ότι οι πρώτες μούμιες εμφανίστηκαν στην αρχαία Αίγυπτο 1.500 χρόνια νωρίτερα από ό,τι αρχικά πιστευόταν, ανακάλυψαν ερευνητές από τα πανεπιστήμια Γιορκ, Μακουάρι και Οξφόρδη. Τα αποτελέσματα των ερευνών, που διήρκεσαν 11 χρόνια, αναγίνουν τις απαρχές αυτής της τόσο σημαντικής

πλευράς στον πολιτισμό των αρχαίων Αιγυπτίων πολύ πιο πίσω, περισσότερο από μία χιλιετία.

Όπως αναφέρει άρθρο που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα www.phys μεταξύ 4500 και 3100 π.Χ. - τα σώματα «αποξηραίνονταν» φυσικά μέσα από τη δράση της ζεστής, στεγνής άμμου της ερήμου. Τα επιστημονικά δεδομένα για την αρχαιότερη χρήση ρητινών στην τεχνική μουμιοποίηση περιορίζονταν, μέχρι σήμερα, σε απομονωμένα περιστατικά κατά τη διάρκεια του Αρχαίου Βασιλείου (2200 π.Χ.), η δε χρήση τους γίνονταν ακόμα πιο συχνή και εμφανής κατά τη διάρκεια του Μέσου Βασιλείου (2000-1600 π.Χ.).

Ωστόσο, η ερευνητική ομάδα από τα τρία πανεπιστήμια προσδιόρισε την παρουσία σύνθετων παραγόντων ταρίχευσης σε λινά περιτυλίγματα, που χρησιμοποιήθηκαν σε τάφους που ανήκουν σε ένα από τα πρωιμότερα νεκροταφεία της αρχαίας Αιγύπτου στη Mostagedda, στην περιοχή της Άνω Αιγύπτου..

Οι βραχογραφίες της Ινδονησίας επανακαθορίζουν την προϊστορία της Τέχνης

Η Ασία διεκδικεί πλέον με αξιώσεις από την Ευρώπη τον επίσημο τίτλο της κοιτίδας της ανθρώπινης τέχνης, καθώς σε σπηλαιο στην Ινδονησία αποκαλύφθηκαν βραχογραφίες ηλικίας τουλάχιστον 40.000 ετών, οι οποίες μπορεί να είναι οι αρχαιότερες που έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα. Σε κάθε περίπτωση, η ανακάλυψη α-

ναγκάζει τους επιστήμονες να ξαναγράψουν το αρχικό κεφάλαιο στην ιστορία της τέχνης, καθώς αποδεικνύεται ότι, πέρα από τα σπήλαια της Γαλλίας και της Ισπανίας με τις διάσημες βραχογραφίες, μια αντίστοιχη καλλιτεχνική δραστηριότητα αναπτυσσόταν παράλληλα και στην άλλη πλευρά του πλανήτη, κάτι άγνωστο έως τώρα.

Οι ινδονησιακές βραχογραφίες, οι οποίες απεικονίζουν ζώα και ανθρώπινες παλάμες (που θυμίζουν την τεχνική του «στένσιλ»), έχουν ζωγραφιστεί στο εσωτερικό επτά ασβεστολιθικών σπηλαίων του μεγάλου νησιού Σουλαβέσι. Για τη δημιουργία των περισσότερων βραχογραφιών χρησιμοποιήθηκε μια χρωστική ουσία, που λέγεται ερυθρά ώχρα.

Έως τώρα πιστευόταν ότι η Δυτική Ευρώπη αποτελεί το λίκνο της τέχνης, πριν περίπου 35.000 έως 40.000 χρόνια. Το γεγονός ότι οι προϊστορικοί κάτοικοι της Ινδονησίας, την ίδια περίπου εποχή, έκαναν παρόμοια πράγματα, δείχνει, σύμφωνα με τους επιστήμονες, ότι η τέχνη των σπηλαίων πιθανώς αναπτύχθηκε ανεξάρτητα σε όλο τον κόσμο, από την Ευρώπη έως τη νοτιοανατολική Ασία.

Οι πρώτες Δημοτικές Εκλογές στον Πειραιά του εικοστού αιώνας

Του Μιχάλη Βλάχου Δικηγόρου ε.τ.

Οι εκλογές της 11/18-10-1998 ήταν οι τελευταίες Δημοτικές Εκλογές του εικοστού αιώνας στον Πειραιά. Οι αναδιμήσεις μας όμως πάνε από τις αρχές του εικοστού αιώνα αναζητώντας τις πρώτες Δημοτικές Εκλογές της εκατονταετίας.

Ο Πειραιάς το 1900 χαιρέτισε τον νέο αιώνα με Δήμαρχο τον Τρύφωνα Μουτζόπουλο που διετέλεσε Δήμαρχος για τέταρτη Δημαρχιακή περίοδο. Το πρώτον εξελέγη την 17-4-1874 και εθάρπυσε μέχρι 4-5-1879. Επανεξελέγη δε την 5-5-1879 μέχρι 18-8-1883. Μετά αποχή δώδεκα ετών κατά τα οποία εκλέγησαν ο Αριστείδης Σκυλίτης Ομηρίδης και κυρίως ο Θεόδωρος Ρεταίνας, ο Τρύφων Μουτζόπουλος εξελέγη ξανά για την περίοδο 1-12-1895 μέχρι 30-10-1899 και επανεξελέγη για την περίοδο 1-12-1899 μέχρι 30-11-1903. Δηλαδή συνολικά εκάρπυσε τέσσερις Δημαρχιακές περιόδους με μεγάλη επιτυχία και εισήγαγε σαν Δήμαρχος του Πειραιά στον 20ο αιώνα.

Οι πρώτες όμως Δημοτικές Εκλογές του 20ου αιώνα ήσαν περιπετειώδεις.

Διερίχθησαν την 7-9-1903 με επιτυχία του Αθανασίου Μουτζόπουλου.

Μαζί του δε εξελέγησαν Δημοτικοί Σύμβουλοι οι: Δημοσθένης Πουρής, Αθ. Ηθ. Βραχνός, Ν. Ξανθός, Ι. Βατίστας, Γεώργιος Σημίτης (πρόγονος του Πρωθυπουργού), Γεώργιος Κόλλης, Σταμ. Παπαθεονάρδος, Δημ. Καψαμπέλης, Γ. Ασούρης, Αγγ. Παπατίστας, Μιθ. Βολονάκης, Αν. Πρωτόπαπας, Γ. Κολλοσούκας, Δ. Μέρμηγκας, Α. Κοτσώνης, Γεώργ. Λεούσης, Σπυρ. Μεταξάς και Ι. Παπαδόπουλος.

Κατά του κύρους της εκλογής Δημάρχου υπεβλήθη από φίλον του αποτυχόντος αντιπάλου Π. Δαμαλά καλούμενον Ολλανδέζο ένσταση. Λόγοι της ενστάσε-

ως ήσαν ότι εψήφισαν τεθνεώτες πλείονες την επιπλέον διαφορά ψήφων του Α. Μουτζόπουλου και ότι εψήφισαν πολλοί πτωχεύσαντες.

Η ένσταση έγινε δεκτή και η εκλογή ακυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 6222/1903 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών της οποίας εισηγητής ήτο ο Πρωτοδίκης Παντελής Τσετσεκλής ο οποίος με αιτιολογημένες σκέψεις και επισταμένον έλεγχο των βιβλίων του Δήμου και των Ληξιαρχικών Πράξεων θανάτου εθεμελίωσε με ευστοχία και αμεροληψία την άνω απόφαση.

Μετά την επικύρωση της αποφάσεως και υπό του Εφετείου Αθηνών και ενώ δημαρχίευσε ο Δικηγόρος Δημήτριος Γκίκας Μπινάρης ο πρώτος εκλεγείς Πρόεδρος, διερίχθη επαναληπτική εκλογή κατά την οποίαν, απέχοντας του Αθ. Μουτζόπουλου, εξελέγη Δήμαρχος ο Παύλος Αμβροσίου Δαμαλάς.

Ο Παύλος Δαμαλάς ήταν πολύ αγαπητός στις εργατικές τάξεις του Πειραιώς που με μεγάλο φανατισμό τον υποστήριζαν.

Κατά την τελική αναλήψεως των καθηκόντων του οδηγήθηκε από το σπίτι του στο Δημαρχείο με άμαξα (Λαντώ) συρόμενη από έξι άλογα ακολουθούμενη από πολύ πλήθος που κρατούσε στα χέρια μικρά γύψινα έγχρωμα δαμαλάκια που είχαν κατασκευάσει τραγουδώντας εν χορώ.

Δείγμα του φανατισμού αυτού είναι το όντως καλλιτεχνικότατο σχέδιο που συνοδεύει το παρόν, κατασκευασμένο από τον Ι.Ε. Θεοχάρη που το προσέφερε στον νεοεκλεγμένο Δήμαρχο που αποκαλείται Δαμαλάκι και Δαμάλαρος.

Δυστυχώς η Δημαρχία του Παύλου Δαμαλά θα ήταν σε επιτυχία αντίστοιχη με τον ενθουσιασμό και τον φανατισμό του λαού που τον ανέβασε στο ανώτατο αξίωμα. Η Δημαρχία έληξε αδόξως την 30-9-1907 αφού την πρώτη Κυριακή τον Ιούλιο 1907 είχε εκλεγεί ήδη Δήμαρχος ο Δημοσθένης Ομηρίδης Σκυλίτης.

Έτσι από την ανεπιτυχή Δημαρχία και θητεία του Παύλου Αμβροσίου Δαμαλά μας έμεινε το όμορφο σχέδιο του Ι.Ε. Θεοχάρη δείγμα της ομορφιάς του λαού που τον εψήφισε, του λαού που πάντα ευκολόπιστου και πάντα προδομένου.

Διεθνές φόρουμ στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά «Ο Δρόμος της Αλφαβήτου: Πολιτιστική Κληρονομιά και προκλήσεις στη Μεσόγειο»

Με μεγάλη επιτυχία και συμμετοχή ολοκληρώθηκαν το 5ο Φόρουμ και οι παράλληλες εκδηλώσεις με θέμα «Ο Δρόμος της Αλφαβήτου: Πολιτιστική Κληρονομιά και Προκλήσεις στη Μεσόγειο» που έλαβαν χώρα στην Αθήνα και τον Πειραιά υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού και της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO καθώς και με την πολύτιμη συνεργασία του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά.

Το Φόρουμ διοργάνωσε το Ίδρυμα Tyre και ο Σύνδεσμος Χαννασικών, Φοινικικών και Καρχηδονιακών Πόλεων (LCCPP), δίκτυο μεσογειακών πόλεων όπου συμμετέχουν ήδη ως μέλη 6 πόλεις και νησιά της Ελλάδας. Έλαβαν μέρος Δημοτικές αρχές από το Λίβανο (Τρίπολη, Baalbeck, Βύβλος), την Ισπανία (Cadiz), την Ιταλία (Cabras, Σαρδηνία) και την Ελλάδα, ακαδημαϊκοί κι επιστήμονες από τη χώρα μας και άλλες χώρες της Μεσογείου (Βέλγιο, Γαλλία, Ισπανία, Λίβανος, Τυνησία). Η θεματολογία ήταν βασισμένη στους τέσσερις άξονες δράσης του Συνδέσμου: Πολιτισμός & Εκπαίδευση, Πολιτιστικός Τουρισμός, Παραδοσιακές Τέχνες και Θαλάσσιο Περιβάλλον.

Οι έλληνες εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης είχαν ενεργή συμμετοχή, προβάλλοντας τα ιδιαίτερα πλεονεκτήματα των νησιών μας, το ιστορικό τους παρελθόν και το δυναμικό τους παρόν.

Την έναρξη του Φόρουμ έκανε η Πρόεδρος του Ινστιτούτου Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής και Ρόδη Κράτσα, πρώην Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τονίζοντας τους στενούς δεσμούς των αρχαίων πολιτισμών της Μεσογείου, την ανάγκη για μελέτη και διατήρηση της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και την ανάγκη συνεργασίας και εξωστρέφειας της χώρας μας με εταίρους της Μεσογείου, στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής πολιτικής.

Την έναρξη του Φόρουμ χαιρέτισαν ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών κ. Hervi de Charette, Πρόεδρος της Διεθνούς Οργάνωσης για τη Διάσωση της Πόλης Tyre (AIST), ο Αντιδήμαρχος Πειραιά κ. Νικόλαος Καρβουνάς, ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου κ. Σπύρος Σπυρίδων, ο Ανώτερος Διοικητής Νομού Αττικής Υποναύαρχος κ. Γεώργιος Μπουμπόπουλος εκ μέρους του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου κ. Μιλιτιάδη Βαρβιτσιώτη και η Προϊσταμένη της ΚΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων κα Στέλλα Χρυσουλάκη.

Η Πρόεδρος του Ιδρύματος Tyre κα Maha El-Khalil Chalabi τόνισε την ικανοποίησή της για την διοργάνωση του φετινού Φόρουμ στην Ελλάδα, γενέτειρά της δημοκρατίας, και υπογράμμισε τη διάθεση συνεργασίας με τους ελληνικούς Δήμους και την ακαδημαϊκή κοινότητα για την έρευνα και την προώθηση της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς από τα προϊστορικά χρόνια έως το σύγχρονο τοπικό πολιτισμό κάθε περιοχής.

Το Φόρουμ αποτέλεσε μία εξαιρετική πλατφόρμα ανταλλαγής ιδεών, απόψεων και προτάσεων. Οι βάσεις συνεργασίας τέθηκαν και δράσεις για την προώθηση κοινών σχεδίων συζητήθηκαν κατά τη

συνάντηση εργασίας των εκπροσώπων όλων των δημοτικών αρχών του Συνδέσμου που συμμετείχαν.

Στους υποστηρικτές των εκδηλώσεων περιλαμβάνονται το Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά, ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, οι ελληνικές εταιρείες Ζολώτας, Aprivita, ΕΟΣ Σάμου, Cair Ρόδος, η Ελληνο-Γαλλική Σχολή Πειραιά «Άγιος Παύλος» και το Ταχυδρομείο του Λιβάνου. Οι χορηγοί των εκδηλώσεων ήταν οι εταιρείες BB Energy, Consolidated Contractors Company (CCC), ο Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ) και η εταιρεία Tanweer Group.

Ο Πειραιάς από τη Γεωμετρική έως τη Ρωμαϊκή περίοδο Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

Κύκλο διαλέξεων με επίκεντρο τον Πειραιά από τη Γεωμετρική έως τη Ρωμαϊκή περίοδο εγκαίνισε η ΚΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, στοχεύοντας παράλληλα να καταστήσει γνωστό στο ευρύτερο κοινό το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης.

Για τον μήνα Οκτώβριο, στην αίθουσα των ρωμαϊκών γλυπτών του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά παρουσιάστηκαν διαλέξεις από τρεις διακεκριμένους αρχαιολόγους.

Την Τετάρτη 15 Οκτωβρίου 2014, και ώρα 19.00, ο δρ Klaus-Valtin von Eickstedt μίλησε με θέμα «Υδρευση αρχαίων πόλεων. Το παράδειγμα του Πειραιά».

Στη διάλεξη παρουσιάστηκαν αρχαία υδραυλικά έργα (υπόγειες σήραγγες, δεξαμενές, πηγάδια και κρήνες) από διάφορες περιοχές της Ελλάδας (Δήλος, Σάμος, Κρήτη, Στερεά Ελλάδα και Αττική) αποδίδοντας έτσι τη γενική εικόνα των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων, ενώ στη συνέχεια αναλύθηκαν τα σχετικά κατάλοιπα από το χώρο του Πειραιά για να γίνει κατανοητό με ποιο τρόπο αντιμετώπιστηκε στα κλασικά χρόνια το πρόβλημα έλλειψης νερού σε μια τόσο σημαντική πόλη σαν τον Πειραιά.

Η διάλεξη συνοδεύτηκε από προβολή διαφανειών και θα γίνει στην ελληνική γλώσσα.

Ακολούθησαν οι διαλέξεις από τον καθηγητή Emanuele Greco με θέμα: «Η συμμετοχή του Ιππόδαμου του Μιλήσιου στην ίδρυση των Θουρίων και στην πραγματοποίηση του πολεοδομικού τους σχεδίου» (Τετάρτη 22 Οκτωβρίου 2014) και τον δρ Bjorn Lovin με θέμα «The naval bases in Piraeus – the backbone of the Athenian Democracy» (Τετάρτη 29 Οκτωβρίου 2014).

Φθοροποιός χρόνος Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

Το «χρόνο φθοροποιό», τις συνέπειες του οποίου καθούνται να αναστρέψουν οι συντηρητές αρχαιοτήτων, επέλεξε η ΚΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων ως ένα από «Τα πρόσωπα του χρόνου», με αφορμή τον φετινό εορτασμό των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Ειδικότερα, το Τμήμα Συντήρησης και το Τμήμα Μουσείων Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της ΚΣΤ' ΕΠΚΑ διοργάνωσαν, στις 26 και 28 Σεπτεμβρίου 2014, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά ομιλίες-εκπαιδευτικά προγράμματα και ξεναγήσεις στους χώρους των εργαστηρίων συντήρησης.

Οι μαθητές της Γ' τάξης του 6ου Γυμνασίου Πετρούπολης παρακολούθησαν ομιλίες των συντηρητών, ξεναγήθηκαν στους χώρους της συντήρησης και πήραν μέρος σε διαδραστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Εφορείας. Επίσης οι μαθητές της ΣΤ' τάξης του 33ου Δημοτικού Σχολείου Πειραιά παρακολούθησαν ένα πρωτότυπο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα «Από το μαγειρείο στο μουσείο. Οι περιπέτειες μιας πήλινης τριποδικής χύτρας».

Ακόμη οι επισκέπτες του μουσείου, μικροί και μεγάλοι, γνώρισαν από κοντά το έργο των συντηρητών και στη συνέχεια ξεναγήθηκαν στους χώρους των εργαστηρίων ενώ παράλληλα, οι μικροί επισκέπτες ξεναγήθηκαν ανεξάρτητα από τους γονείς τους στους χώρους των εργαστηρίων και συμμετείχαν σε διαδραστικό-βιωματικό παιχνίδι.

Η απόπειρα κατοίκηση των Ψαριανών στον

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΡΑΣΟΝΙΚΟΛΑΚΗ

Αντιπρόεδρος Φιλολογικής Στέγης Πειραιά
Πρόεδρος Ινστιτούτου Πειραικών Μελετών

Σε παλαιότερο άρθρο μου είχα απλά αναφερθεί για την αποτυχημένη προσπάθεια που έκαναν οι Ψαριανοί να μετοικήσουν στον Πειραιά μετά την καταστροφή του νησιού τους τον Ιούλιο του 1824, αρκετά πριν τον ερχομό των Χιωτών και των άλλων εποίκων για την δημιουργία της νέας πόλης. Η Χιώτικη συνοικία του Πειραιά: μιά πόλη μέσα στην πόλη, βλ. εφημερίδα ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ 14.10.1999, περιοδικό ΑΦΙΕΡΩΜΑ τεύχος 2 του 2007 και ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ του 2010!

Ο άδειος πειραιϊκός χώρος είχε γίνει πόθος έλλξης αρκετών «επενδυτών» με το σκεπτικό ότι με την αναχώρηση των Τούρκων θα αξιοποιόταν σύντομα και θα ανέβαινε η τιμή των εδαφών του.

Ο Δημήτριος Σπηλιωτόπουλος στο βιβλίο του «Ο Πειραιεύς και ο Δήμαρχος της Α' εκατονταετηρίδος», Πειραιεύς 1939, σελ. 6 γράφει: «Και η ερημία αυτή διήρκεσε καθ' όλη τα έτη του απελευθερωτικού μας αγώνος. Και είχε μεν αληθές ότι κατά το έτος 1824 εγένετο απόπειρα υπό της τότε Κυβερνήσεως να κατοικηθή ο Πειραιεύς μετά την καταστροφήν των Ψαρών υπό των διασκορπισθέντων εις διάφορα μέρη της Ελλάδος Ψαριανών, αλλ' η απόπειρα αυτή απέτυχεν ένεκεν διαφωνίας προς τους κατέχοντας μεγάλης εκτάσεις του Πειραιώς, Αθηναίους ως προς το μέρος του νέου οικισμού, και ούτω η ερημία εξηκολούθησε να καλύπτει τον άληποτε ευκλεά, ένδοξον, και ωραίον Πειραιά».

Κύρια πηγή για τις κινήσεις που έγιναν ώστε να κατοικηθεί ο Πειραιάς από τους Ψαριανούς είναι ο Διονύσιος Σουρμελής στο βιβλίο του «Ιστορία των Αθηνών/ κατά τον υπέρ ελευθερίας αγώνα/ αρχομένη από της επαναστάσεως μέχρι της αποκαταστάσεως των πραγμάτων..», έκδοσις δευτέρα, Εν Αθήναις, 1853.

Στις σελίδες 102 - 105 διαβάζουμε:

«Επειδή δε κατ' αυτήν την εποχήν ήλθον εις Αθήνας οι προκρίτύτεροι των Ψαριανών, παρηγοιάσαντες εις το Κοινόν διαταγήν της Διοικήσεως περί κατοικήσεως αυτών εν Πειραιεί, δεν ευρίσκω άλλην ευκαιρίαν, ει μη την παρούσαν, να παρενείρω [δηλαδή να παρεμβάλλω, να πω] τα μεσοδιαβηθέντα περί της υποθέσεως αυτής.

Οι Ψαριανοί αφού έχασαν την ιδίαν αυτών Πατρίδα εξήλθον μέρος αρμόδιον και συντελεστικόν δια να συνοικήσωσιν αμεταστάτως. Μετά πολλής και σπουδαίας σκέψεως ευρίσκουσιν αντικείμενον του ζητουμένου τον Πειραιά. Όθεν αναφερόμενοι περί τούτου εις την Διοίκησιν, επιτυχάνουσι την συγκατάθεσιν αυτής, ήτις διατάττει και προτρέπει τους Αθηναίους, να συγχωρήσωσιν [δηλαδή να επιτρέψουν] εις τους απόηδας Ψαριανούς να οικισθώσιν εις Πειραιά.

Οι Αθηναίοι συνέρχονται περί τούτου, αναγινώσκουσι την διαταγήν, συνομιλούσι μετά των απεσταλμένων Ψαριανών, και ακούσαντες τους λόγους αυτών, σκέπτονται ιδιαίτέρως περί τούτου ως σπουδαίου πράγματος. Τέλος αποφασίζουσιν, οι μεν Ψαριανοί να κατοικήσωσι την εθνικήν γην του Πειραιώς, οι δε πολίται να κρατήσωσι εις ιδίαν χρείαν την ιδιόκτητον του ενταύθα Μοναστηρίου του αγίου Σπυρίδωνος. Όθεν την ακόλουθον ημέραν πεντέξ των προκρίτων Πολιτών, και οι απεσταλμένοι των Ψαριανών κατέρχονται εις Πειραιά? τον θεωρούν, μετρούσι τον Ισθμόν του, και παρατηρούντες, και παρεξετάζοντες τας θέσεις, ευρίσκουσιν αρμοδιωτέραν και επιτηδειωτέραν εις οικοδομήν Πόλεως εκείνην του Μοναστηρίου, παραιτούντες δι' όλην την εθνικήν.

Οι Αθηναίοι μη στέργοντες να παραχωρήσωσιν αυτοίς την γην του Μοναστηρίου, μη θέλοντες όμως να τους ψυχράνωσι, διορίζουσι μεν επιτροπήν έκτινων Πολιτών να κοινοποιήση προς αυτούς ταύτα.

» Αδελφοί Κύριοι Ψαριανοί.

Οι Αθηναίοι σας εξηγούσι και αύθις δι' ημών την ευχαρίστησιν, ην έχουσιν, ότι μέλλουν να σας απο-

Το σπίτι του
Κωνσταντίνου Κανάρη
στην Ερέτρια

σης Πειραιά

Η καταστροφή των Ψαρών

ἡούσῳ συγκατοίκους εἰς τὴν πατρίδα τῶν κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Σ. Ἰδι-
ῆαδῆ Σεβαστῆς] Διοικήσεως. Επειδὴ ὅμως ἡ διαταγὴ αὕτη δεν προσδιορί-
ζει οὔτε τὸν τρόπον τῆς κατοικήσεώς σας εἰς Πειραιά, οὔτε τὸ μέρος, εἰς
ὃ μέλλετε νὰ κτίσετε τὴν Πόλιν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ γῆ τοῦ Πειραιῶς δεν εἶναι
ὅλη ἐθνική, ἀλλ' εἶνε, ἐκτός τοῦ ἐθνικοῦ, καὶ μέρη ιδιόκτητα, καὶ τοῦ Μο-
ναστηρίου τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος· δια τούτο κοινὴ γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι
απεφάσισαν νὰ στείλῳσι δύο ἀπεσταλμένους τῶν πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν,
ὅπου θέλουν παρευρεθῇ συγχρόνως καὶ οἱ ἰδιοὶ σας πᾶνρεξοῦσοι, δια
νὰ αποφασισθῶσιν ἐκεῖ τὰ πάντα περὶ αὐτῆς τῆς υποθέσεως πρὸς αἰώ-
νιον εἰρήνην καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην μεταξύ μας. ἔρρωσθε.»

Τὴ 11 Ἰαννουαρίου 1825.

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἡαοῦ τῶν Ἀθηνῶν.

Πρὸς δε τὴν Διοίκησιν γράφουσιν οὕτω.

» Σ. Διοίησις.

Πρὸ ἡμερῶν ἐφάνησαν ἐνταῦθα ἀπεσταλμένοι τῶν Ψαριανῶν παρη-
σιάζοντες πρὸς ἡμᾶς διαταγὴν τῆς Σ. Διοικήσεως, δι' ἧς ἀποφασίζεται νὰ
κτίσῳσι Πόλιν εἰς Πειραιά οἱ Ψαριανοί, καὶ νὰ κατοικήσῳσιν ἐκεῖ. Το πρᾶγ-
μα τούτο ὅσον νομίζεται ὠφέλιμον εἰς τὸ ἔθνος ὡς ἀρχὴ νέας δόξης καὶ
εὐτυχίας τῆς Πατρίδος, τόσον ἐχαροποίησε καὶ ὅλους ἡμᾶς, καὶ ἀπεδέ-
χθημεν εὐπειθῶς τὴν διαταγὴν αὐτῆς. Ὁ ἡαὸς τῶν Ἀθηναίων ἐκλέξεν
ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐξήγησε τὰ τοιαῦτα αἰσθήματά του πρὸς τοὺς ἀπεσταλ-
μένους Ψαριανούς, τοὺς συνώδευσε εἰς τὸ νὰ παριεργασθῶσι τὸν Πει-
ραιά, καὶ νὰ ἐκλέξῳσι τὸ μέρος τῆς ἐθνικῆς γῆς, τὸ ἀρμοδιώτερον εἰς τὸν
σκοπὸν τῶν. Οἱ ἀδελφοί ὅμως οὗτοι ἀντὶ νὰ ἐκλέξῳσι τὸν τόπον, ὅπου
ἦτον καὶ ἡ παλαιὰ Πόλις τοῦ Πειραιῶς, ἡ τινα ἄλλην, ἐζήτησαν ἐπιμόνως,
καὶ ζητοῦσι νὰ κτίσῳσι τὴν νέαν Πόλιν τῶν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ οποί-
ον σύγκειται ἀπὸ γῆν ιδιόκτητον καὶ γῆν τοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σπυ-
ρίδωνος, προβάλλοντες, ὅτι δια μὲν τὴν ιδιόκτητον ἡ Διοίησις δίδει ἄλ-
λην εἰς τοὺς κυρίους αὐτῆς· ἐκείνη δε τοῦ Μοναστηρίου προσδιορίζεται
παρὰ τῆς Διοικήσεως πρὸς αὐτούς; πράγματα τὰ οποία ἐφάνησαν ἄδικα
πρὸς τὸν ἡαὸν καὶ δυσπαράδεκτα; ἐπειδὴ καὶ ἐν μέρος τῶν Ἀθηναίων
σχεδιάζει πρὸ χρόνων νὰ μετοικήσῃ εἰς Πειραιά, δια τὸ οποίον καὶ ἐν μέ-
ρος ἡγόρασε πολλὴν γῆν ἰδικὴν τῶν ἐνταῦθα, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀποησῶ-
σιν τὰ καλὰ τοῦ ἐμπορίου, κατοικοῦντες εἰς τὸν ἡιμένα τούτον. ὥστε τὸ
παράδειγμα τούτων ἐμέλῃον ν' ἀκολουθήσῳσι καὶ ἄλλοι πάμπολλοι Ἀθη-
ναῖοι.

Ἐνεκα τούτου ὁ ἡαὸς τῶν Ἀθηνῶν συγκροτήσας κοινὴν συνέλευσιν
ἀναφέρεται πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν, καὶ παρακαλεῖ, ὡς κοινὴ μήτηρ νὰ οἰ-
κονομήσῃ τὸ συμφέρον καὶ τῶν δύο γνησίων τέκνων τῆς Ψαριανῶν καὶ
Ἀθηναίων, χωρὶς οὔτε τὸ ἐν καλὸν νὰ λείψῃ, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ
γένῃ ἄδικον; Καὶ νὰ προσδιορίσῃ ἐν μέρος μὲν τῆς ἐθνικῆς γῆς δια νὰ κτι-
σθῇ ἡ τῶν Ψαριανῶν Πόλις, ἐκείνη δε τοῦ Μοναστηρίου, ἐπειδὴ ἔχουσιν
περισσότερον δικαίωμα εἰς αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι, ἥτις εἶναι ἀφιερῶματα τῶν

πατέρων τῶν, νὰ μείνῃ δια τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες
ἔχουσιν ἀπόφασιν νὰ κατοικήσῳσι καὶ αὐτοὶ περὶ τὸν ἡι-
μένα. Περὶ δε τῆς ιδιοκτήτου λόγος οὐδεὶς· ἐπειδὴ εἶνε
εἰς ὅλους γνωστὸν, ὅτι οἱ νόμοι ἐγγυῶνται τὴν ἀσφά-
λειαν τῆς ιδιοκτησίας τῶν Πολιτῶν, καὶ ποτὲ δεν τὴν
αφαιροῦσιν.

Ἡ Σ. Διοίησις δεν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θέλει ἀναπαύ-
σῃ τὰ δίκαια καὶ τῶν Ἀθηναίων, περιθάλπουσα καὶ κα-
τοικίζουσα ἐνταῦτ' τοὺς Ψαριανούς εἰς τὴν ἐθνικὴν
γῆν τοῦ Πειραιῶς, τὸ οποίον εἶναι καὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιθυμη-
τόν, καὶ εἰς τὸ ἔθνος ὠφέλιμον.

Πέμπονται παρὰ τῆς Πόλῃως ὁ Πανοσιώτατος Συμε-
ῶν Ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, καὶ ὁ Κύριος Ἀγ-
γελάκης Καγκελῆρης νὰ παραστήσῳσι καὶ δια ζώσης
φωνῆς πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν τὰ δίκαια ταῦτα τῶν Ἀθη-
ναίων.

Τὴν 21 Ἰαννουαρίου 1825.

Οἱ Πατριῶται Ἀθηναῖοι.

(Σ. Τ.) (Ἐπονται αἱ υπογραφαί).

Τὸ ἴδιο κείμενο τοῦ Σουρμελῆ περιλαμβάνεται στο
«Πειραικὸ Ἀρχεῖο» τοῦ Παρασκευᾶ Εὐαγγέλιου, δεύτε-
ρος τόμος, Πειραιάς, 1983, σελ. 57 - 59 καὶ συνεχίζει με
δύο ἀκόμα διαφωτιστικὰ ἐγγράφα ἀντιγραφμμένα ἀπὸ
τοὺς φακέλους τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρχείου Πειραιῶς τὰ
οποῖα παραθέτω ὅπως δημοσιεύονται στὶς σελίδες 59
- 60:

Πρὸς τὸ ἐξοχον Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν.

Κατὰ τὴν Διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου τούτου υπ' Ἀρ.
339 ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας μετὰ τῶν πᾶνρεξοῦσίων τῶν
Ψαριανῶν, καὶ πρῶτον ἐδιδασχύνῃσα ἱαπό τὸ σχοινίζω =
καταμετρώ τὴ γῆ με σχοινί τὸ παλαιόν θεμέλιον τοῦ
Πυρεῶς, καὶ τὸ οποίον μέλλει νὰ γίνῃ τὸ τεῖχος κατὰ
τὴν ζήτησιν τῶν ψαριανῶν, οὐδ' ἀνεβαίνει εἰς τὸν Ἀριθ-
μὸν βημάτων 2.560 καὶ εἶναι ὡς ἀκολουθῶς· ἀπὸ τὰς
ἀρχὰς τοῦ παλαιοῦ τεύχους, εἰς τὸν ἡιμένα ἀντικρυ τοῦ
Κανθάρου ἕως τῆς πόρτας τοῦ Πυραιά τῆς ἀγοῦσης εἰς
τὸν ἡιμένα βημ.: 750 καὶ ἀπ' αὐτὴν ἕως εἰς τὴν πόρταν
τῆς Μεσογείας Μουνχηίας βημ. 450, ὅμως ἀπὸ τὴν
πόρταν τῆς Μουνχηίας ἕως τὴν πόρταν τῆς Ἀκροπόλῃως
ἕως βημ. 400, καὶ ἀπὸ τὴν πόρταν τῆς Ἀκροπόλῃως ἕως
εἰς τὸν προμαχῶνα βημ. 400, καὶ ἀπὸ τὸν προμαχῶνα
ἕως εἰς τὴν πόρταν τοῦ Φαλῆρου βημ. 360: καὶ ἀπὸ τὴν
πόρταν τοῦ φαλῆρου ἕως εἰς τὸ φαλῆραιον οὐδ' ἀ-

ταντά εις την θάλασσαν βημ. 200. Αυτό είναι το όλον τείχος. Εμέτρησα ωσαύτως την ιδιόκτητον γην οπού περικλείη η το τείχος, και η οποία συνίσταται εις στρέματα 163· εκ των οποίων μόνον 47 είναι προς το μέρος του λιμένος όπου θα κτισθή η πόλις, τα δε λοιπά είναι εις το μέσον του Πυραιά - όμως έν ιδιόκτητον οσπίτιον με Μαγαζί και περιοχή, κτήμα του κ. Σπύρου Αλεξάνδρου, Παναγή Κουστή, και Σπύρου Γιαννάκη, ένα όμοιον μαγαζί των υιών Σπυρίδων Πάλη, έτερον όμοιον του Παναγιώτη Βλάχου και Βασίλη Σαράντι, αυτά είναι πλησίον του Μοναστηρίου, είναι προσέτι εις την σκάλην του Πυραιά ένας Πύργος και έξ μαγαζιά εθνικά - εμέτρησα ωσαύτως και την Μοναστηριακήν Γην στρεμ.: 865 και 108 δένδρα ελαιών. Εμέτρησα ωσαύτως και την εθνικήν ομαλήν γην στρεμ. 689 η δε λοιπή γη είναι ανόμαλος και πετρώδης. -

Και με το προσήκος Σέβας υποφαίνωμαι
Εν Ναυπηλώ τη 17 Φεβρ. 1825 ο ευπειθής πατριώτης/
Κωνστ. Δεληγιάννης
Ίσον απαράλληκτον τω πρωτοτύπω
Εν Ναυπηλώ τη 18η Φεβρ. 1825
Δια τον Γεν. Γραμμ. των Εσωτερικών
Α. Γληράκης.

Αρ. 517.
Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος
Το Υπουργείον των Εσωτερικών
Προς το εκτελεστικόν Σώμα
Κατά την υπ' αρ. 2513 διαταγήν του Σ. τούτου σώματος
διώρισεν το Υπουργείον άνδρα άξιον και έμπειρον, τον κ.
Κωνσταντίνον Δεληγιάννην, και τον απέστειλεν εις Πειραιά
δια να εξετάση την γην εκείνην, καθ' ην μέλλει να οικοδομηθή η πόλις των Ψαρρών, ο οποίος κατά τας οποίας οδηγίας έλαβεν παρά του Υπουργείου, έκαμεν τας αναγκαίας και ακριβείς παρατηρήσεις του. Και ιδού διευθύνεται προς το Σ. τούτο σώμα αντίγραφον αυτών των παρατηρήσεων προς πληροφορίαν του.

Το Μοναστήρι του Αϊ-Σπυρίδωνα

Εν Ναυπηλώ τη 19 Φεβρ. 1825
ο Υπουργός τως Εσωτερικών
(Τ. Σ.) ο Γεν. Γραμματεύς Γ. Γληράκης.

Τα δύο παραπάνω έγγραφα (είναι φωτοτυπίες άλλων πρωτοτύπων) δώρησε στο Ι.Α.Π. ο Ιωάννης Μελετόπουλος με αύξοντες αριθμούς 35 και 36. Μία τρίτη φωτοτυπία, με αριθμό 38, περιέχει επιστολή των Αθηναίων με χρονολογία 13 Μαρτίου 1825 «προς το Σεβαστόν Βουλευτικόν σώμα» όπου επαναλαμβάνουν την πλήρη αντίθεσή τους στο να κατοικήσουν οι Ψαριανοί στις ιδιοκτησίες τους και στην περιουσία της μονής με το επιχείρημα ότι «ο τόπος ο εθνικός είναι αρκετός να οικοδομήσουν την πόλιν των με όποιον δήποτε τρόπον θέλουν».

Διαπιστώνουμε ότι ο Κωνσταντίνος Δεληγιάννης χωροθέτησε τον τόπο που θα κτιζόταν η πόλη των Ψαριανών ανάμεσα σε τμήμα της περιμέτρου των αρχαίων τειχών, συνολικού μήκους 2.560 βημάτων. Τα τοπωνύμια της εποχής ίσως μας μπερδεύουν λίγο επειδή δεν είχαν τακτοποιηθεί τα αρχαία πάνω στο σύγχρονο έδαφος. Λιμνή Μουνυχίας λεγόταν το Πασαλιμάνι, λόφος Μουνυχίας τα υψώματα της Πειραικής Χερσονήσου και Φάληρο - «Φαλήυραιον» το Μικρολίμανο και ο φαληρικός όρμος. Όμως δεν θα μάθουμε τι εννοεί με τις πόρτες (πύλεις;) του Πειραιά, της Μεσόγειας Μουνυχίας και της Ακροπόλεως αν δεν βρούμε το σχέδιο που μάλλον θα είχε συντάξει ο Δεληγιάννης. Με την ευκαιρία βλέπουμε ονόματα μερικών ιδιοκτητών σπιτιών και μαγαζιών που έμεναν στον Πειραιά στα 1824 - 1825 και ότι υπήρχαν στην πρόχειρη αποβάθρα («σκάλα») ακόμα έξι κρατικά καταστήματα κοντά στον πύργο του τελώνειου.

Ο Μελετόπουλος [Πειραικά, 1945, σελ. 19] αναφέρει για τον ηγούμενο Συμεών Μαρμαροτούρη - τον οποίο εμπιστεύτηκαν οι Αθηναίοι να υπερασπίσει τα δικαιώματά τους στο θέμα των Ψαριανών μαζί με τον (από επιφανή αθηναϊκή οικογένεια και πρόκριτο) Καγγελιέρη - ότι «Ούτος έζησε πολλά έτη μετά την επανάστασιν και εχρησίμειυσεν ως οριοδείκτης την κτημάτων της διαλυθείσης πλέον Μονής του Αγ. Σπυρίδωνος, η δε μεγάλη πείρα του περί των Πειραικών εν γένει κτημάτων, έκαμε τον Κασομούλην ν' απευθυνθή προς αυτόν δια τον καθορισμόν διαφόρων τοποθεσιών· το αυτό έπραξε και ο ιστορικός των Αθηνών Διονύσιος Σουρμελής. Ο Συμεών είχε και ατομικά κτήματα εις τον Πειραιά, το δε 1837 είναι μέλος της επιτροπής του Δημοτικού σχολείου».

Ο Συμεών πέθανε ογδοντάρης στα 1847. «Ην δε Άνθρωπος του Κόσμου, ό εστί πεφωτισμένος και έχων γνώσεις Πολιτικές, Ιστορικές, και άλλας βιωτικές, σύνεσιν δε και νουν τέλειον». [Σουρμελής, σελ. 105]

Μεταξύ άλλων, Ψαριανοί έλαβαν μέρος στην απελευθέρωση του πειραικού χώρου στις 25 Ιανουαρίου του 1827. Μαζί με την ατμοκίνητη «Καρτερία», «την δια θαλάσσης εκστρατείαν» βοήθησαν «και δύο Βρίκια Ψαριανά, το μεν Ν. Γιανίτζη, το δε Δημητρίου Παππά Νικολή».

Συμπεραίνουμε ότι όλα έγιναν όπως ήθελαν οι Αθηναίοι. Οι Ψαριανοί αναγκαστικά σταμάτησαν να ενδιαφέρονται: «Η διοίκησις δεν έπραξεν, ει μη κατά το γράμμα των Αθηναίων· οι δε Ψαριανοί παρημέλησαν την υπόθεσιν» έγραψε ο Σουρμελής τελειώνοντας την σύντομη παρέμβασή του στο θέμα. Δεν ανέφερε όμως ότι για τους Ψαριανούς δόθηκε αργότερα μια άλλη έκταση γης. Με πρώτη απόφαση στα τέλη του 1833 και οριστική στα 1847 κάποιοι απ' αυτούς ήλθαν κι έκτισαν τα σπίτια τους στην Ερέτρια [την έχω επισκεφθεί πολλές φορές, έχω δει και το σπίτι του Κωνσταντίνου Κανάρη], η οποία μάλιστα στα 1849 και για πολλές δεκαετίες (έως το 1960) ονομάστηκε επίσημα - αν και δεν επεκράτησε στον προφορικό λόγο - ΝΕΑ ΨΑΡΑ.

**«ΜΕΤΑΞΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ
ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ 4ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ»**
Εκδόσεις: ΛΟΓΧΗ. Σελίδες 81.

Από τις εκδόσεις ΛΟΓΧΗ, κυκλοφόρησε με τον προαναφερόμενο τίτλο και σε ανατύπωση, από παλαιότερη έκδοση του 1945, το βιβλίο «ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΕΤΑΞΑ. Εκ του προσωπικού του αρχείου».

Στο βιβλίο αυτό, καταγράφονται οι σκέψεις και οι προτάσεις του Μεταξά περί των συνταγματικών αλλαγών και του Πολιτεύματος που σχεδίαζε κατά τους μήνες του Πολέμου και που φιλοδοξούσε να εφαρμόσει ευθύς άμα τη ανακωχή και εν όψει του τέλους του.

Οι σημειώσεις αυτές, παρέμειναν απλές σημειώσεις, όπως τις συγκέντρωσαν ο τότε γαμβρός του Μεταξά Γεώργιος Μαντζούφας (Καθηγητής του Αστικού Δικαίου της

Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και εν συνέχεια στην Ανώτατη Σχολή Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών) και ο Νικόλαος Κούμαρος (Επικουρος Καθηγητής της Γενικής Πολιτειολογίας στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών) και δεν διαμορφώθηκαν ποτέ σε κείμενο και δεν έτυχαν ανάλυσης και μελέτης.

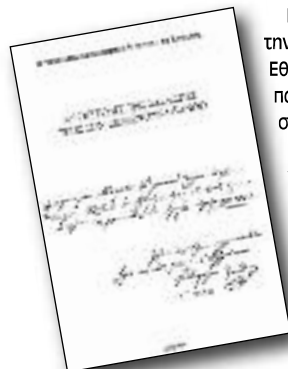
Στην παρούσα έκδοση, ο επιμελητής της, έχει προσθέσει τρία ακόμη γνωστά κείμενα του Μεταξά: α) Το διάγγελμα που απηύθυνε στον Ελληνικό Λαό την 4η Αυγούστου του 1936, β) Την Εισήγηση του προς τον Βασιλέα Γεώργιο Β' περί διαλύσεως της Γ' Αναθεωρητικής Βουλής και εγκαθίδρυσης καθεστώτος εκτάκτων εξουσιών δια της αναστολής λειτουργίας κάποιων άρθρων του τότε Συντάγματος και γ) Ο Λόγος που εξέφωνε την 10η Αυγούστου 1936 από το ραδιοσταθμό της Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας.

Εκ προοιμίου πρέπει να επισημανθεί ότι δεν πρόκειται να σχολιάσουμε τον πρόλογο και τον επίλογο του παρόντος βιβλίου, καθ' όσον σε αυτά εκφράζονται προσωπικές απόψεις του εκδότη και έχουν κατ' εξοχήν πολιτική θέση, προς την οποία κάποιος είναι δυνατόν να συμφωνεί ή να διαφωνεί.

Θα παραμείνουμε όμως στις διαγραφόμενες προθέσεις του Μεταξά για τη διαμόρφωση καθεστώτος με νέο συνταγματικό χάρτη, προσηρμοσμένο στις δικές του αντιλήψεις και τις ανάγκες της στιγμής, καθώς και με τα κελεύσματα της εποχής. Έτσι, από τη μικρή αυτή έκδοση θα μας δοθεί η ευκαιρία να αναζητήσουμε πρότυπα προέλευσης, να διαπιστώσουμε πρωτοτυπίες, να μελετήσουμε προθέσεις και να αντιληφθούμε καλύτερα το μέλλον που προσπάθησε να χαράξει ο Μεταξάς για το καθεστώς του.

**«27 ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΞΑΝΘΟ»**

Εκδόσεις: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ. Σελίδες 94.

Πρόσφατα και επ' ευκαιρία των 200 χρόνων από την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας, η Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος εξέδωσε το παρόν βιβλίο με επιμέλεια και εισαγωγή της Τρισεύγηνς Τσίμπανη-Δάλλια.

Η έκδοση αυτή μας επιτρέπει να προσεγγίσουμε το ανθρώπινο πρόσωπο του Αγώνα, μια και η προσωπική ζωή των Φιλικών και των λοιπών ηγετών της Επανάστασης δεν είχε ποτέ απασχολήσει κανέναν εκ των ιστορικών και έληπε από τη βιβλιογραφία.

Οι επιστολές της Σεβαστής προς το σύζυγό της Εμμανουήλ Ξάνθο, αποτελούν μια εικόνα του περιωρίσιου της Ιστορίας του

Αγώνα, γραμμένη εν θερμώ και χωρίς απομνημονευματική διάθεση και νοσταλγία. Μέσα από τα γράμματα διακρίνεις την τρυφερότητα των δύο συζύγων, αλλά και την αλλοίωση του τόνου και την έκρηξη οργής, που προκαλεί η αγωνία για τα παιδιά, οι οικονομικές δυσκοιλίες, ο πόνος της ερωτευμένης

γυναίκας που έχει εγκαταλειφθεί, η αγωνία αντιμετώπισης του παρόντος και του μελλοντικού από μια γυναίκα, που ανέλαβε τις τύχες μιας ολόκληρης οικογένειας, καθώς ο σύζυγός της είχε αφιερωθεί στην προετοιμασία του απελευθερωτικού Αγώνα.

Οι επιστολές της Σεβαστής Ξάνθου, μας υπενθυμίζουν τη ζωή όλων των γυναικών που η ζωή τους κατεστράφη από τη λαίλαπα του πολέμου και συνετρίβη από την Ιστορία.

**Τάσος Γιαννίτσης
«Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ»**

Εκδόσεις: ΠΟΛΙΣ. Σελίδες 275.

Το βιβλίο του πανεπιστημιακού και πρώην υπουργού Τάσου Γιαννίτση αποτελεί μια βαθιά μελέτη της ελληνικής οικονομίας, την οποία ανατέμνει.

Με λόγια μεστά σε περιεχόμενο, πικρά και αληθινά ερμηνεύει την κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, αποτιμά τα λάθη της μνημονιακής πολιτικής και σχεδιάζει την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Χωρίς ευκολολόγια, αλλά με μεθοδολογικές και θεωρητικές παραδοχές στοχεύει

στην αφύπνιση όλων συμφωνούν ότι «το ζητούμενο δεν είναι τι αντιδράσεις αναπτύσσονται, αλλά που μπορούμε να φθάσουμε παρά τις αντιδράσεις».

Ένα βιβλίο για να γνωρίσουμε εκείνους, που με αδράνεια, αμορφωσιά, ανορθολογισμό, απληστία και αρνητισμό, οδήγησαν τη Χώρα στην κατάρρευση και υποθήκευσαν την όποια αναγέννησή της. Ένα βιβλίο για εκείνους που απαιτούν πειστικές απαντήσεις και όχι νεφελώδεις αποσιώσεις.

**Γεώργιος Τρ. Μίρκος
«ΤΟ ΔΟΓΜΑ TRUMAN
ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ MARSHALL ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**
Εκδόσεις: Α. Α. ΛΙΒΑΝΗ. Σελίδες 221.

Επανακυκλοφόρησε σε δεύτερη και εμπλουτισμένη έκδοση το πόνημα του Γεωργίου Τρ. Μίρκου «Το Δόγμα TRUMAN και το Σχέδιο MARSHALL στην Ελλάδα».

Το παρουσιαζόμενο βιβλίο ανιστορεί την αμέσως μεταπολεμική περίοδο της σύγχρονης Ιστορίας μας και την αμερικανική ανάμειξη στα πολιτικά – οικονομικά πράγματα του τόπου, απ' ότου κατά το 1948 οι Βρετανοί παρέκχώρησαν τη «μέριμνα» για την Ελλάδα στις Η.Π.Α.

Κατά τρόπον επαγωγικών και άμεσα αντιληπτό παρουσιάζονται στον αναγνώστη το Δόγμα Truman και το περίφημο Σχέδιο Marshall, τα οποία συνδεύονται με την ανοικοδόμηση της Χώρας. Η τεράστια οικονομική βοήθεια που προσεφέρθη τότε στην Ελλάδα (1948–1952), επέτρεψε στο Κράτος να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά στο εσωτερικό το αιμορραγούν μέτωπο του εμφυλίου σπαραγμού και να συντρίψει τους χρόνους της πολεμικής σύγκρουσης και στο ειρηνικό πεδίο να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ανοικοδόμηση και την ανάπτυξη της.

Ένα βιβλίο, χρήσιμο σε όσους αναζητούν την αλήθεια και δεν λησμονούν εκείνους που συνέδραμαν στην οικονομική πορεία της Πατρίδας μας μετά τη δραματική περίοδο του Πολέμου.

Εν τέλει...

Αρχαία ελληνική μουσική στο
Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη
Για μαθητές Δημοτικού και Γυμνασίου

Εν τέλει... δύο ανανεωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για την ελληνική μουσική της Αρχαιότητας (ένα για τις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού ΙΕ' και ΣΤ' και ένα για το Γυμνάσιο) εντάσσονται στις εκπαιδευτικές δράσεις του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη και υλοποιούνται από τον Οκτώβριο. Την εκπαίδευση διεξάγει ο κ. Χρήστος Τερζής, διδάκτωρ και επιστημονικός συνεργάτης του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ειδικός Επιστήμονας της Ακαδημίας Αθηνών στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος DARIAH-GR.

Όλα ανεξαιρέτως τα Προγράμματα του Ιδρύματος Αικ. Λασκαρίδη απευθύνονται σε μαθητές και εκπαιδευτικούς και πραγματοποιούνται δωρεάν στους χώρους του Ιδρύματος (Πραξίτελιους 169 και Μπουμπουρίνας, Πειραιάς), οι οποίοι είναι πλήρως εξοπλισμένοι και διαμορφωμένοι για την υποδοχή των μαθητών.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι:

Α. Για τους μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού: «Αρχαία Ελληνικά Μουσικά Όργανα»

Β. Για τους μαθητές Γυμνασίου: «Φιλολογία και Αρχαιολογία ανασυνθέτουν τον ήχο της ελληνικής αρχαιότητας».

Οι φορείς του Πειραιά συμφωνούν για την ανάγκη δημιουργίας brand name του Δήμου Πειραιά

Εν τέλει... πραγματοποιήθηκε συνάντηση φορέων του Πειραιά, με πρωτοβουλία του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιώς με θέμα την τουριστική ανάπτυξη της πόλης.

Οι παρευρισκόμενοι εστίασαν το ενδιαφέρον τους στην αναγκαιότητα άμεσης διασύνδεσης της εμπορικής λειτουργίας της πόλης του Πειραιά με το λιμάνι και την εκμετάλλευση του τουριστικού προϊόντος που προέρχεται από την κρουαζιέρα, ως δυναμικού μοχλού ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας, με την ενεργό συμμετοχή του Δήμου Πειραιά. Όλοι συμφώνησαν στην ανάγκη δημιουργίας brand name του Δήμου Πειραιά, site ενημέρωσης των επισκεπτών, συμμετοχή του Δήμου Πειραιά στις διεθνείς εκθέσεις και προβολή της πόλης στο ηλεκτρονικό marketing με στόχο την ενδυνάμωση της τουριστικής προβολής της.

Επισήμαναν την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού του αναπτυξιακού πρότυπου της πόλης, ώστε να γίνει ελκυστική και φιλική, μέσω της ανάδειξης της αρχαιολογικής – πολιτιστικής μας κληρονομιάς, της αξιοποίησης των υφιστάμενων κτιριακών εγκαταστάσεων που θα περιλαμβάνουν και την εγκατάσταση των Δικαστηρίων του Πειραιά, της αξιοποίησης των παραλιών, της ανάδειξης του Δημοτικού Θεάτρου σε επισκέψιμη πολιτιστική υποδομή της πόλης, της αναβάθμισης του κέντρου με παρεμβάσεις επανασχεδιασμού και δημιουργίας σήμανσης διαδρομών, νέων χώρων πρασίνου, πεζοδρομίων κ.ά. Δεδομένης της ανάγκης δημιουργίας ενός πλαισίου σύμπραξης και συνένωσης δυνάμεων των τοπικών φορέων, που θα συμβάλει στην κοινή προσπάθεια ανάδειξης και προβολής του Πειραιά, ως πόλη – λιμάνι, οι συμμετέχοντες δήλωσαν την πρόθεσή τους, για συνεχή διάλογο και συνεργασία με όλους τους

εμπλεκόμενους, με τη στήριξη της Επιχειρηματικής Λέσχης Πειραιά, για την άμεση επίτευξη του κοινού αυτού σκοπού.

Ο Πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιώς Ν. Μανεισιώτης, καθησέβισε και ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους για την ανταπόκριση και συμμετοχή τους στη συνάντηση, στην οποία μετείχαν ο Αντιπεριφερειάρχης Πειραιά κ. Γ. Γαβρίλης, ο Αντιπεριφερειάρχης Περιφερειακής Ενότητας Νήσων Σαρωνικού κ. Π. Χατζηπέτρος, ο εκπρόσωπος του Δημάρχου Πειραιά Αντιδήμαρχος κ. Ν. Καρβουνάς, ο Γενικός Διευθυντής του ΟΛΠ κ. Σ. Χατζάκος, ο Πρόεδρος του Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιά και της ΕΣΕΕ κ. Β. Κορκίδης, ο Πρόεδρος του ΕΟΤ κ. Χ. Πάλλης, ο Πρόεδρος του ΣΒΑΠ κ. Δ. Μαθιός, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Εμπορικών Συλλόγων Αττικής Ομόρων Νομών & Νήσων Αιγαίου κ. Δ. Αρμενάνκης, ο Πρόεδρος του Πανελληνίου Συλλόγου Εφοδιστών Πλοίων-Εξαγωγών κ. Ν. Μαυρίκος και ο κ. Μ. Νομικός, μέλος του Δ.Σ. της Διεθνούς Ένωσης Εταιρειών Κρουαζιέρας.

Όλα τα ενδεχόμενα στο τραπέζι για την επανένωση των γλυπτών του Παρθενώνα:
Πρώτο βήμα η διαμεσολάβηση της UNESCO

Εν τέλει... «δεν αποφασίσαμε να πάμε σε δίκη. Αποφασίσαμε να εξαντλήσουμε τη διαδικασία στην UNESCO, με την αποδοχή

του ελληνικού αιτήματος για διαμεσολάβηση στο θέμα της επανένωσης των γλυπτών του Παρθενώνα, έχοντας στο πλευρό μας, εκτός από Έλληνες, και ξένους νομικούς για συμβουλές, όπως οι τρεις διακεκριμένοι δικηγόροι». Αυτό δήλωσε, μεταξύ άλλων, ο υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, Κ. Τασούλας, στη συνέντευξη Τύπου που δόθηκε στο Αμφιθέατρο του Μουσείου της Ακρόπολης.

Στη συνέντευξη παραβρέθηκαν επίσης η Αμάλη Αθιμουντίν-Κλιούνει, ο Τζέφρι Ρόμπερτσον και ο Νόρμαν Πάλλμερ, διακεκριμένοι

δικηγόροι από τη Βρετανία, με ειδικευση σε θέματα διεθνούς δικαίου και πνευματικής ιδιοκτησίας, ο Ντέιβιντ Χιλ, πρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής για την Επανάσταση των γλυπτών του Παρθενώνα, καθώς και η γ.γ. του ΥΠΠΟΑ, Λίνα Μενδώνη.

«Το θέμα της επανένωσης των Μαρμάρων του Παρθενώνα είναι μοναδική περίπτωση και απαιτείται η επανένωσή τους», δήλωσαν, μεταξύ άλλων, οι τρεις δικηγόροι από τη Βρετανία, που βρίσκονται στην Αθήνα προκειμένου να υποβάλουν νομικές προτάσεις για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα.

«Αποφασίστηκε να γίνει σύσταση προς το Ηνωμένο Βασίλειο, να προσέλθει στη διαμεσολάβηση την οποία είχε ζητήσει η Ελλάδα. Στο χρόνο αναμονής που προβλέπεται, το εξάμηνο, για την ανταπόκριση της Βρετανίας σε αυτή την ομόφωνη σύσταση της διακυβερνητικής επιτροπής της UNESCO, θα μας παρέχει νομικές συμβουλές η ομάδα αυτή των διακεκριμένων δικηγόρων σε συνεργασία με τους δικούς μας νομικούς συμβούλους στο υπουργείο», τόνισε ο κ. Τασούλας.

«Η ελληνική κυβέρνηση έχει δίκιο που ζητά την επιστροφή των γλυπτών 200 χρόνια μετά την απομάκρυνσή τους. Είναι μία αδικία που έχει κρατήσει πολύ μεγάλο διάστημα, ένα θέμα που βρίσκεται στα δέκα πιο επείγοντα, όσον αφορά τα έργα τέχνης. Ήρθε η ώρα το Βρετανικό Μουσείο να επιστρέψει τα γλυπτά στην Ελλάδα, ενώ το πρόβλημα μπορεί ναλυθεί προς όφελος και των δύο λαών», δήλωσε η κα Αθιμουντίν-Κλιούνει.

«Το θέμα δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, τα γλυπτά είναι σημαντικά για όλη τον κόσμο. Αποτελεί φοβερή βαρβαρότητα το γεγονός ότι βρίσκονται σε δύο ξεχωριστούς χώρους, το 60% στην Ελλάδα και το 40% στη Βρετανία. Αν συνενωθούν, όλος ο κόσμος θα έχει τη δυνατότητα να δει την απαρχή του πολιτισμού», ανέφερε ο κ. Ρόμπερτσον, επισημαίνοντας ότι «το Βρετανικό Μουσείο μπορεί να κρατήσει κάποια έργα τέχνης, όπως τις μούμιες, αλλά είναι υποχρεωμένο να επιστρέψει τα γλυπτά».

